

ΒΩΜΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

- ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ: 'Ανέκδοτοι στίχοι
 ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ο ΠΟΡΙΩΤΗΣ: 'Η άθάνατη Κρητική ψυχή
 ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ: 'Απόψε τ' άστρα...
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΦΝΗΣ: Διονύσιος Κόκκινος
 G. MARADI: 'Ο θάνατος τής 'Αννίτας (Μετ. ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ)
 Τ. ΕΛΙΟΤ: Θριαμβευτικό Μάρς (Μετάφρ. ΜΕΝΗ ΚΑΛΑΝ-
 ΤΖΟΠΟΥΛΟΥ)
 ΤΑΚΗΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ: Δομνίκα
 ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ: Κουκοί βάγιες
 ΔΙΟΝ. Β. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: Παγωνιά
 ΑΡΙΣΤΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ: Μεθυσμένο τραγούδι
 ΚΩΣΤΑΣ ΨΥΧΟΓΥΙΟΣ: Θερινές συνήθειες—παραδόσεις
 ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: Φθινοπωρινό
 Θ. ΒΑΡΟΥΞΗΣ: Σπουδή Θανάτου
 Κ. Ν. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ: Λάλον ύδωρ
 ΒΑΣ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ: Τοπωνυμίες—έπίσημα λάθη

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Ω: Βωμός.—Φιλολογικά Πορτραίτα.—'Ομιλος Φίλων' Ολυμπίας.—Θέατρα στην 'Επαρχία—Μουσικά κενά—'Οδοί Κωστή Παλαμά και Διον. Α. Κόκκινου. ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ. ΤΑΚΗ ΔΟΞΑ: Γιώργου Καραπάνου «Δώρα τής 'Αγάπης», Χρήστου Εδελπίδη «Andres Suares», Μπάμπη Νίνα «'Η δωδέκατη δμιλία», Παν. Δ. 'Ηλιάδη «'Ο Πυθαγόρας και τὰ Χρυσά 'Επη του». ΕΙΔΗΣΕΙΣ.—ΕΚΔΟΣΕΙΣ.—ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ ■ ΠΥΡΓΟΣ-ΗΛΕΙΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΗΝΕΚΛΟΤΟΙ ΣΤΙΧΟΙ *

Τις μυστικές άμονίες, π' ανεβαίνουν,
άόριστες, την ώρα του δειλινού,
της άμφίβολης νοσταλγίας, που, πληθαίνουν
τά σούρουπα, στά χάνη του νού.

"Όλες, νά προσωποποιούσα, νά ένσαρκώσω,
πέθησα και σχεδιάσα, στού ναού
τά πρόθυρα, τό τέμπλο, ν' άχναρώσω,
ν' άποτυπώσω, στο έμβαδόν πρानου.

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ

* Το ποίημα αυτό δόθηκε τό 1938 άπ' τόν ίδιο τόν ποιητή στό Διευθυντή του περιοδικού που τόν έπε σέφθη στό Δαφνί, όπου νοσηλεύόταν τότε ο Φιλύρας

Η ΑΘΑΝΑΤΗ ΚΡΗΤΙΚΗ ΨΥΧΗ

ΑΦΗΓΗΜΑ

Ξεκινήσαμε απ' τὸ λιμάνι τῆς Κρήτης. Εἴταν ἀκόμη ἡ διεθνῆς κατοχή. Τὸ καράβι μας εἶχε ἀρκετὰ προχωρήσει, ὅταν βλέπομε στὴ θάλασσα ἕνα κεφάλι καὶ χέρια νὰ μᾶς κάνουν νοήματα. Νομίσαμε πῶς κάποιος εἶχε πέσει στὴ θάλασσα, καὶ ζητοῦσε βρῆθεια. Λιγιστέψαμε τὸ δρόμο τοῦ καραβιοῦ, σταματήσαμε καὶ πήραμε τὸν ναυαγὸ (τὸν ὑποτιθέμενο) ἀπάνω.

Ἡ ἐκκληξίς μας εἴτανε μεγάλη ὅταν εἶδαμε νὰ στάζῃ ὄλο νερά, ἕνα ὥραϊο Κρητικὸ πούλο χαμογελαστὸ 15 ἢ μόλις 16 χρόνων, κ' ἀκόμη μεγαλειότερη ὅταν μᾶς εἶπε :

— «Καπεταναῖοι, δώστε μου καὶ μένα ἕνα **γκραδάτον** (τότε εἴτανε τὰ ντουφέκια γκρα), σὰς περικαλῶ καπεταναῖοι.

— Καὶ τί θὰ τὸ κάνεις ἐσὺ τὸ ὄπλο, τὸν ρωτήσαμε, εἶσαι μικρός.

— Ἐγώ, μᾶς εἶπε γιαντὰ δὲν πήρα συντρόφου καὶ βυῆκα

στά βουνά. Τώρα πησιά δὲ μοῦ δώνουνε, δώστε μου καπεταναῖοι κ' ἀπέ θὰ δῆτε.

Κύταξε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, κ' εἶπε ὁ κυβερνήτης τοῦ καραβιοῦ κουνώντας τὸ κεφάλι του.

— Δώστε μου ἕνα.

Χωρὶς νὰ σκεφθοῦμε νὰ τὸν ρωτήσωμε πῶς θὰ τὸ πάῃ στὴν ξηρά, μόλις τὸ πήρε μᾶς εἶπε «φχαριστῶ καὶ γειά σας», καὶ πρὶν προφτάσουμε νὰ τὸν ρωτήσουμε πῶς θὰ τὸ πάῃ ποῦ θὰ τὸ βρέξῃ πήδησε ἀπ' τὴ σκάλα, κ' ἔπεσε στὴ θάλασσα.

Μὲ τὰ κυάλια τὸν παρακολουθοῦσαμε ποῦ κολυμπώντας μὲ τέχνη, κρατοῦσε τὸ ὄπλο πότε μὲ τὸ ἕνα χέρι, πότε μὲ τ' ἄλλο, ἐξω ἀπ' τὸ νερό, ὄλο πλησιάζοντας τὸ λιμάνι. Κ' εἴμαστε βέβαιοι πῶς θὰ τὸ πήγαινε.

Αὐτὴ εἴτανε κ' εἶναι ἀκόμη ἡ Κρητικὴ ψυχὴ.

(Ἀνέκδοτο)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ο ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΑΠΟΨΕ Τ' ΑΣΤΡΑ...

Απόψε τ' ἀστρα ἦρθαν καὶ πλάγισαν
στὴ στέγη τοῦ περιστριώνα,
αφίσαν ἔρημη τὴ στέρνα μας
καὶ τὴν ἀλλέα μὲ τὴ μπιγκόνια.

Κι' ὅταν ξημέρωσε καὶ φύγανε
στὸν ουρανὸ τὰ περιστέρια
γελάστηκα κ' εἶπα πῶς εἴτανε
τῆς νύχτας ξεχασμένα ἀστέρια.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Τὸ ἔργο τοῦ Διονύσιου Κόκκινου, ξεχωριστοῦ ἀνάμεσα στοὺς ξεχωριστοὺς τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων, εἶναι τὸ ἔργο μιᾶς πολύμοχθης ζωῆς ἀφιερωμένης μετὰ πίστην ἐπιμονὴν στοὺς μεγάλους σκοποὺς τῆς.

Γεννήθηκε στὸν Πύργο στὰ 1884, σ' αὐτὴν τὴν καταπράσινη καὶ πλουτοφόρα Ἥλιδα μετὰ τοὺς μεγάλους κάμπους, μετὰ τὰ γραφικὰ χωριά, μετὰ τὴς πολιτισμένες πολιτείες, μετὰ τὰ ἀρχαῖα λείψανα καὶ τὰ φραγκικὰ κάστρα τὰ ἐρειπωμένα, μετὰ τὴν εἰδυλιακὴ τῆς ἀπλότῃτα. Ὑστερ' ἀπὸ τὸν Καρκαβίτσα, πού τιμήσατο τὰ Λεχαινά, ὁ Κόκκινος εἶναι ἡ δευτέρα μεγάλη μορφή τοῦ ἡλειακοῦ κάμπου, μιὰ ψυχικὴ λυρικὴ κ' ἕνας στοχαστὴς διψασμένος γιὰ γνώση, πού εἶδε τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν περιπέτειά του, τὸν τόπο του καὶ τὴν ἱστορίαν του, τὴν Ἑλλάδα στὴν ἀκμὴ καὶ στὸν ξεπεσμό τῆς μετὰ δεξυτάτη παρατηρητικότητά, μετὰ βαθύτατη κρίση καὶ μετὰ ζεστὴ εὐαισθησία. Ὁ πατέρας του εἶταν Αἰγαιοπελαγίτης καὶ σὲ τοῦτον χωρὶς ἄλλο χρωστᾷ τὴν συστηματικότητά καὶ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν καρτερίαν, αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς συνέχειας πού ξεχωρίζει ὀλοφάνερα σ' ὄλο τὸ ἔργο του ἢ μητέρα του ἢ Μωραΐτιαν τὸν προίκισε μετὰ τὸ ἀναφτέρισμα τῆς καρδιάς πού τὸν ἔκαμε δημιουργό.

Ἦρθε στὴν Ἀθήναν πολὺ νωρὴ καὶ βάλθηκε νὰ σπουδάσει ἰατρικὴ. Μὰ δὲν ἄργησε, καθὼς τόσοι ἄλλοι, νὰ τὴν ἀρνηθεῖ τὴν ἐπιστήμην γιὰ χάριν τοῦ λόγου

τοῦ ἔντεχνου, πού κυβερνᾷ μετὰ τὴν ἀκαταγώνιστη γοητεία τοῦ τις ψυχῆς. Ἔτσι, ρίχτηκε στὴ δημιουργίαν. Ἡ Ἀθήνα τότε εἶταν τὸ κέντρο μιᾶς μεγάλης πνευματικῆς ζύμωσης ὕστερ' ἀπὸ τὸ «Ταξίδι» τοῦ Ψυχάρη οἱ παλιοὶ θεοὶ τρέμαν στὰ πῆλινα βάθρα τοὺς κ' οἱ νέοι θεοὶ ἀρχίζαν νὰ καταχτοῦν ὀλοένα καὶ περισσότερο τὸν τόπο. Τὴν παλιά ποιητικὴ σχολὴ τῆς Ἀθήνας διαδεχόταν ἡ καινούρια σχολὴ μετὰ ἀρχηγὸ τῆς τὸν Κωστή Παλαμά. Τὸ διδασκαλεῖον τοῦ Σολωμοῦ, καὶ τῆς ἐπτανησιακῆς σχολῆς γενικώτερα, γινόταν πηγὴ ζωῆς γιὰ τὴν νέα μας ποιήσῃ. Ἡ λαχτάρα τῆς δημοτικῆς, ἢ λαχτάρα τοῦ ξαναγεννημοῦ φλόγιζε τὰ στήθη τῶν νέων. Ὑστερ' ἀπὸ τὸν ἄτυχο πόλεμον τοῦ 1897 τὸ ἔθνος ξανάβρισκε τὴν ὁρμήν του πρὸς τὰ μεγάλα του πεπρωμένα. Τὸ αἶτημα πού κυριαρχοῦσε εἶταν ἡ ἀνασύνταξις, ἢ ἀνόρθωσις. Ὁ Κόκκινος πέρασε τὴν ἀνήσυχον ἐφηβείαν του, τὰ ὄνειροπαρμένα του νιάτα μέσα σ' αὐτὴ τὴ γόνιμην ἀναταραχήν. Κ' ἐνὼ οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους καλλιεργοῦσαν τὴν ποίησιν, ὁ Κόκκινος ἐνίωσε, πῶς ἔπρεπε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ δυσκολώτερον : νὰ χτίσῃ τὴν πεζογραφίαν. Ἀρχισὴ νὰ γράφῃ διηγήματα. Ὁ «Νουμάς» τὸ ἐγκυρώτερον καὶ μαχητικώτερον συνάμα λογοτεχνικὸ ὄργανον τοῦ καιροῦ, φιλοξένησε τὸ πρῶτον διηγημά του καί, σὰ νὰ ποῦμε, τὸν καθιέρωσε ἀνάμεσα στοὺς νέους, πού ἔδειχναν, πῶς εἶταν πλασμένοι νὰ τραβήξουν

πολύ μακριά. Τό πρώτο βήμα, το επιπονώτερο, είχε γίνει. Κι' από τή στιγμή κείνη ο Κόκκινος δέν τήν ἄφησε τήν πένα ὑπό τὰ χέρια του, ἴσαμε σήμερα, πού γεμάτος πείρα στεφανώνει τήν ωριμότητά του μέ ἀπάνω τούς τόμους, προορισμένους νά κερδίσουν τή διάρκεια.

Παράλληλα πρὸς τήν ἀφηγηματική πεζογραφία καί τή θεατρική τέχνη καί τήν ιστοριογραφία ἀργότερα καί ἡ δημοσιογραφία, μέ τήν ἔννοια τῆς μετουσίωσης τῆς ἐπικαιρότητας σέ μαστορικά δουλεμένη ἔκφραση, δέν τοῦ στάθηκε ξένη. Ἐξῆσε μέ πάθος τό πολύχρωμο περιστατικό τῆς δημοσιογραφικῆς νύχτας, αὐτή τῆ γλυκύτατη Ἀθήνα τῶν τηλεγραφημάτων καί τῶν πιεστηρίων, καί φανέρωσε μιὰ σπάνια ἰκανότητα νά καταχτή τὸ γεγονός καί νά γευταί τήν ἀληθινή του εὐσία.

Στὰ 1908 εἶταν πιά εἰς οφθασμένος δημοσιογράφος. Κ' ἐπιχειρεῖ τό τόλμημα νά βγάλει τό «Μέλλον», ἔφημερίδα βδομαδιατική πολιτική καί φιλολογική, μέ συνεργάτες τούς πιδ φωτισμένους καί τούς πιδ προχωρημένους τότε στήν πολιτική φιλοσοφία, τήν κοινωνιολογία καί τήν τέχνη τοῦ λόγου. Τό «Μέλλον» δέν ἔζησε πολύ, μὰ ὁ σπόρος του δέν πῆγε χαμένος. Κι' ὁ Κόκκινος μπῆκε στό συνταχτικό προσωπικό τῆς ἐκλεχτικῆς καί πάντα ζωντανῆς «Ἀκρόπολης» κι' ὕστερα τῆς «Πατρίδος» τοῦ Σπύρου Σίμου, πού τότε μόλις εἶχε μεταφέρει τήν ἔδρα τῆς ἀπὸ τό Βουκουρέστι στήν Ἀθήνα. Ἐφτά χρόνια δούλεψε στήν «Πατρίδα» χρονογράφος μέ τό ψευδώνυμο «Μακκαβαῖος» καί συντάχτης ἄλλης ὕλης πολύμορφης. Τά χρονογραφήματά του ἀπόχτησαν μονομιᾶς πολυάριθμους πιστοὺς ἀναγνώστες, πού θαύ-

μαζαν τήν παρατηρητικότητα, τή λεπτότητα, τό εὐγενικό χιούμορ, τή λυρική διάθεση καί τήν ἀναπαραστατική ἰκανότητα τοῦ «Μακκαβαίου». Μέ τό ψευδώνυμο τοῦτο, καθὼς καί μέ τό δευτέρό του ψευδώνυμο «Ἄριελ», καί μέ τ' ὄνομά του, ἔγραψε ὁ Κόκκινος καί σ' ἄλλες ἔφημερίδες χρονογραφήματα, κι' ἀργότερα διηγήματα καί χρονογραφήματα καί ἄρθρα ἱστορικά: στό «Ἔθνος», στήν «Καθημερινή», στό «Σκρίπ», στό «Χρόνος», στή «Νέα Ἡμέρα», στήν «Ποιτεία», στήν «Ἑλληνική», στήν «Πρωτο», στό «Ἑλληνικό Μέλλον», στόν «Ἐλεύθερο Ἀνθρώπο». Δέν ἔμεινε, μπορεῖ νά πεῖ κανεῖς, ἀξιόλογο ἔντυπο ἑλληνικό, ὅπου νά μὴν ἄφησε τήν ὑπογραφή του ὁ Κόκκινος. Καί πάντα μ' ἐπιτυχία.

Ἦρθαν οἱ βολκανικοὶ πόλεμοι. Στρατιώτης τῆς νίκης, πού ἔζησε ἐνίοτε τὴν κοκοπόθεια καί τὴ δόξα τῶν πολεμῶν ἐκείνων, τοὺς ἀφιέρασε τέσσερα βιβλία μέ τοὺς τίτλους: «Μιά ζωὴ στόν πόλεμο», «Βουλγαρική καί θηριωδία», «Ἡ δράσις τῶν εὐζώνων», «Ἡ μαχη τῆς Ἀετορράχης». Ἡ ζωντανὴ ἱστορία φλόγισε τὸν πόθο του τὸν παλιό γιὰ τήν ἱστορία τήν περασμένη. Καί, καθὼς εἶταν πλασμένος μέ τήν ἰκανότητα νά τὸ ζεῖ ἀπὸ μέσα καί σέ κάθε δυνατή του προέχτασι τό ἱστορικό περιστατικό, ἔγινεν ἕνας θαυμάσιος «συλλογεὺς ὀλικοῦ», ἀναδιφητῆς ἀρχείων καί κριτῆς προσώπων καί ἔργων.

Ἡ ἀληθινὴ ἐποχὴ τοῦ Κόκκινου ἀρχίζει ἀπὸ τό δεκατρία—τριάντα τόσα χρόνια ἀσταμάτητης παραγωγῆς σέ ποικιλότητες μορφῆς τοῦ λόγου. Φυσικά, ὁ πεζογράφος πρέπει πρῶτος νά κινήσει τήν προσοχὴ μας. Τοῦ χρωστοῦμε ἀναρίθμητα διηγήματα πού ἀνάμεσα

τους βόσκονται αληθινά ἀρι- Κόκκινου ἀπὸ τὸν Πέτρο Δημη-
 στουργήματα καὶ περισσότερ' ἀ- τράκο, εἶναι φραστικά καὶ ψυχο-
 πὸ εἴκοσι μυθιστορήματα: «Ἡ γραφικά κατορθώματα τοῦ πε-
 κυρία μὲ τὸ ἄσπρο ἄλογο», «Ἡ ζογράφου ἀπὸ τὰ σημαντικὸ
 μουσική φωλιά», «Ὁ Ἰλλιγγες», τερα. Καὶ θεατρικὰ ἔργα σύνθε-
 καί, μὲ τὸ ψευδώνυμο Τζοβάννι σε ὁ Κόκκινος, τὸ «Σπίτι» καὶ
 Κιέζε, ἢ «Φραντσέσκο ντὰ Ρίμι- τὴ «Χαμένη», καὶ θεατρικοὺς
 νι» τυπώθηκαν καὶ σὲ τόμους διάλογους, συγκεντρωμένους σὲ
 χωριστοὺς κι' ἀπόσπασαν τὸ τόμο μὲ τὸν τίτλο: «Θέατρο
 δίκαιο ἐγκώμιο τῆς κριτικῆς καὶ τῆς ζωῆς».
 τὴν ἐπιδοκιμασία τὴν ἀνεπιφύ- Μὰ ὁ λόγος θὰ εἶταν λειψός,
 λαχτη τοῦ μεγάλου κοινοῦ. Ὁ ἄν δὲ μνημονεύομε καὶ τις ἰστο-
 πεζογράφος Κόκκινος εἶν' ἕνας ρικὲς του μενογραφίαι καὶ τὰ
 βαθὺς ψυχολόγος κι' ἕνας συ- δυὸ μεγάλα συνθετικὰ ἱστοριο-
 κρατημένος ρεαλιστής, ποῦ ξέ- γραφικά του ἔργα. Τὸ πρῶτο
 ρεὶ πῶς πρέπει νὰ κοιτάζει τὴν ἀπὸ τοῦτα, ἢ «Ἰστορία τῆς Ἐλ-
 πραγματικότητά, γιὰ νὰ μὴ χά- ληνικῆς Ἐπαναστάσεως», ποῦ
 σαι τὴν ἀκέρεια οὐσία τῆς. Ἡ ἄρχισε νὰ δημοσιεύεται στὴν
 μαστοριά του στὴ σύνθεση «Πρῶτα» στὶς 25 τοῦ Μάρτη
 συναγωνίζεται τὴ μαστοριά του τοῦ 1930 καὶ ποῦ τιπώθηκε
 στὴ φράση. Βλέπει τὸν ἄνθρω- ὕστερα σ' ἕξι τόμους (μένουν
 πο νὰ παραδέρνει ἀνόμεια ἀκόμα τέσσερις τόμοι, οἱ τελευ-
 στὶς ἐναντιότητες περὶ σταινεὺν τῶν ἐργα, ἀτύπωτοι)
 μπροστά του τὰ ἐισοδικτά, τὰ ἤρθε νὰ μᾶς ἔδωκε τὴν ἀληθινὴ
 πάθη, οἱ ἀντικειμενικὲς περι- μορφὴ τοῦ Εἰκοσιέτου, περὶ τόσο
 στάσεις, ἢ μοῖρα συχνά, καὶ τὸν ποροποιημένη μᾶς τὴν εἶχαν
 συμπνεῖ καὶ τὸν εὐνοεῖ καὶ παρομοιάσει οἱ προγενέστερες,
 τὸν δικαιώνει ὅπου τοῦ ταιριάζει ἀπὸτι χερμένους σὸ οὐλοῦ τῆς,
 δικαίωση, μὲ τὸν ἀρροδιώτερο ἀπόπειρες. Γιατὶ ὁ Κόκκινος
 τρόπο. Ἡ συνειδητὴ του τῶν ἐξ ἐν περιορίστηκε στὴ σπειδῆ,
 χαρακτήρων, ποῦ εἶναι ἡ συνει- τὴν κριτικὴ καὶ τὴ φωτισμένη,
 δηση τοῦ ζωντανοῦ ἀνθρώπου τοῦ γνωστοῦ ἔλικου, εἴτε βιβλιο-
 καὶ ἢ συνειδητὴ του τῶν κα- γραφικῶ εἴτε ἀρχεϊακῶ. Ἔσοκ
 ταστάσεων ποῦ εἶναι συνειδη- πε πέρα μέσα, πολὺ πέρα μέσα
 ση τῆς ζωῆς σὸ πλάτυτερο Ἄνοσοκάλεσε τ' ἄγνωστα, τ'
 νόμῳ τῆς, προικίζου τὴν πεζο ἀφανέρωτα καὶ σιμπλήρωσε τὰ
 γραφία τοῦ Κόκκινου μὲ σελίδες γιωστὰ ἢ καὶ ὀλότιλα τ' ἀνα-
 πολυτιμώτατες. Καὶ δὲν τὸ βρί- ποδογύρισε. Ἔτοι μᾶς ἔδωσε
 σκουμε τοῦτο μονάχα σὸ μύ- τὴν ἀληθινὴ ἱστορία τῆς μεγά-
 θιστορήματά του. Διηγήματα σὰν λης ἐποποιίας. Καὶ τὸ ἴδιο ἔκα-
 τὸ «Παῖδι τοῦ Μαλτέζου», ποῦ νε, σὰν ἀληθινὸς ἱστοριοδίφης
 τυπώθηκε σὸν τόμο «Ἐκεῖνος καὶ ἱστοριογράφος ποῦ εἶναι,
 ποῦ δὲ χάρηκε τίποτα», σὰν τὸν καὶ σὸ δεύτερο συνθετικὸ του
 «Ἀλέξη τὸν ἀμαξᾶ», ποῦ μετα ἔργο, τὸ πρόσφατο, τοῦς «Δύο
 φράστηκε σὲ δυὸ ξένες γλώσ- πολέμους τοῦ 1940 καὶ 1941»,
 σες ἴσαμε τώρα, καὶ «νουβέλες» μιὰ ἀμείλιχτη καὶ σὲ πλουσιώ-
 σὰν τὸ «Δημήτρη Φιντέλη» καὶ τατα στοιχεῖα, ἀνέκδοτα τὰ πιὸ
 σὰν τὴν «Τουφεκιὰ σὸ γαλάζιο πολλά, βασισμένη κατοδικῆ τοῦ
 νερό», ποῦ δημοσιεύτηκε γιὰ Ἰταλικῶ καὶ τοῦ γερμανικῶ
 πρώτη φορά στὴ «Ν. Ἐστία» ἱμπεριολισμοῦ, ποῦ αἱματοκύ-
 κι' ἀργότερα σὲ ξεχωριστὸ τόμο λισαν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ μᾶς
 μαζί μ' ἄλλα κομμάτια τοῦ ἔκομαν νὰ ὑποφέρουμε τόσα.

Βέβαια, τὸ πάθος καὶ ἡ δόξα τῆς Ἀρβανιτιᾶς, τὸ δράμα τῶν Μακεδονικῶν ὀχυρῶν, ἡ ἀπειρίγραπτη σκλαβιά εἶναι κάτι ποῦ τὸ ζήσαμε ὅλοι μᾶς. Κι' ὥστόσο, πόσες λεπτομέρειές τους καὶ πόσα κομμάτια τῆς βαθύτερης οὐσίας τους μᾶς ἔχουν ξεφύγει! Αὐτὰ ἔρχεται νὰ παρουσιάσει, νὰ συνθέσει, νὰ κρίνει ὁ Κόκκινος καὶ μάλιστα μὲ τὸ ὄφος του, μὲ τὸ γράψιμό του τὸ τόσο ἀγαπημένο στὸν Ἕλληνα φιλιαναγνώστη.

Διευθυντῆς τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τὰ στερνὰ τοῦτα χρόνια καὶ, ἀκαταπόνητος πάντα, συνεχίζει ἀπερίσπαστα, ὅχι πιά τῆ μεγάλης του προσπάθειας, τὸ μεγάλο του ἔργο. Ὁ καιρὸς δὲν τὸν βαρύνει, γιατί κατέχει μιὰ νέα καρδιά καὶ μιὰ σκέψη γεμάτη φρεσκάδα. Τὰ ἑλληνικὰ γράμματα τοῦ ὀφείλουν ἤδη πολλά. Καί, χωρὶς ἄλλο, ἀργότερα θὰ τοῦ ὀφείλουν περισσότερα.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΦΝΗΣ

● MARADI

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΝΙΤΑΣ

Κι' ἡ Ἀννίτα πέθανε. Αὐτὸ τὸ ξανθὸ κεφάλι ποῦ πέρασε ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς κεραυνοὺς ὀρθὸ κι' (ἤρεμο) κάτω ἀπὸ τὸν ἀδάμαστο θόρυβο τῆς καταιγίδας, ἔσβυσε ἀνάστροφα, ἐνῶ τὸ δειλινὸ ἔφεγγε ἀκόμα, πάνω σ' ἓνα σεμνὸ προσκεφάλι, ἀνοίγοντας ἀκίνητη τὴ γυαλένια ἴρι στὴ γλυκεῖα μορφή τοῦ ἀγχιημένου, ποῦ τὴν κάρφωσε ἀπάνω του ἐπίμονα. Κι' ἔκλεισε τότε τὸ μελλοθάνατο μάτι πνιγμένο μέσα σ' ἓνα δάκρυ ἀργοκύλητο κι' ὄλος ὁ οὐρανός, γιὰ τὸ βαθουλωμένο μάτι πάνω στὸν καταπράσινο πευκῶνα, ἔγινε ὠχρὸς καὶ σκοτιστῆκε ὁ κόσμος. Σὰν παράπονο ἀλαργίνης ψυχῆς ἀπὸ τὸ μισόφωτο, ὅπου ἤσυχη κατέβηκε, ἀκούγεται στὸν ἀγέρα τὸ κλάμμα τῆς ἐξοχῆς. Ἡ Ἀννίτα πέθανε. Ἀμέσως ψῆλωσε κι' ἀναψε τὸ κερὲνὸ πρόσωπο καὶ μέσ' σι' ἀκίνητο βλέμμα ἴσως κάποιο μακρυνὸ δράμα ἀστραψε...

[Μετ.]

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ

Τ. ΕΙΛΙΟΤ

ΘΡΙΑΜΒΕΥΤΙΚΟ ΜΑΡΣ

Πέτρα, μπροντζος, πέτρα, άτσάλι, πέτρα, φύλλα δρυός,
(πέλματα άλόγων

Πάνω στο λιθόστρωτο.

Και οι σημαίες. Και οι σάλπιγγες. Και τόσο πολλοί άετοί.

Πόσοι; Μέτρησέ τους. Και κόσμος που συνωστίζεται.

Δύσκολα γνωρίσαμε τους έαυτούς μας αυτή την ημέρα ή γνω-
(ρίσαμε το Σίτυ.

Αυτός είναι ο δρόμος για το ναό, και τόσοι πολλοί μαζεύτηκαν
(στο δρόμο.

Τόσοι πολλοί περιμένουν, πόσοι περιμένουν; Τι να συμβαίνει,
(σε μιá τέτοια μέρα;

"Έρχονται; "Όχι, όχι άκόμη. Μπορείς να δεις μερικούς άετους
και άκου τις σάλπιγγες.

"Έρχονται. "Έρχεται αυτός;

"Η φυσική, άγρυπνη ζωή του έγώ μας είναι μιá διόραση.

Μπορούμε όμως να περιμένουμε με τά σκαμνιά και το πρόγευ-
(μά μας.

Ποιός έρχεται πρώτα; Μπορείς να δεις. Πές μας. Είναι.

Πέντε έκατομ. όχτακόσιες χιλιάδες ντουφέκια και καραμπίνες.

έκατόν δύο χιλιάδες αυτόματα όπλα

είκοσι όκτώ χιλιάδες άμυντικοί όλμοι

πενήντα τρεις χιλιάδες πεδινά και όρειβατικά κανόνια.

Δέ μπορώ να σοθ πώ, πόσες όβίδες, δυναμίτες και φυτίλια.

Δέκα τρεις χιλιάδες άεροπλάνα

είκοσι τέσσερες χιλιάδες μηχανές άεροπλάνων

πενήντα χιλιάδες βαγόνια με πολεμοφόδια

πενήντα πέντε χιλιάδες στρατιωτικά βαγόνια

έντεκα χιλιάδες άγροτικές κουζίνες

χιλιοί έκατόν πενήντα άγροτικοί φοόρνοι.

Πόση ώρα πέρασε. Αυτός θάρθει τώρα; "Όχι, έρχεται ή λέσχη
(του γκόλφ των πλιάρχων, έρχονται οι πρόσκοποι.

Και τώρα ή *société gymnastique de Poissy*.*

Και τώρα έρχεται ό Δήμαρχος και οι λακέδες με στολή Κύτταξε
έκει είναι τώρα. Κύτταξε :

Δέν υπάρχει έρώτηση μέσα στα μάτια του

ούτε στα χέρια. Πράος πάνω στο λαιμό τ' άλόγου,

Και τα μάτια γεμάτα προσοχή, έγκαρτέρηση, αίσθηση, άδιαφορία

"Ω! κρυμμένος κάτω άπ'τό φτερό του περιστεριού, κρυμμένος

(μέσα στο στήθος της χελώνας.

Κάτω άπό τή φοινικιά στη μέση του μεσημεριού, κάτω άπό το

(ψιθύρισμα του νερού.

Στήν ήρεμη στιγμή τοῦ κόσμου πού γυρίζει. Ω! κρυμμένος.

Τώρα προχωροῦν πρὸς τὸ ναό. Ὑστερα ἡ θυσία.
Τώρα ἔρχονται οἱ παρθένες κρατώντας ὕδρες, ὕδρες γεμάτες.

Σκόνη

Σκόνη

Σκόνη Σκόνης, καὶ τώρα
πέτρα, μπροντζος, πέτρα, ἀτσάλι, πέτρα, φύλλα δρυός, πέλ-
(ματὰ ἀλόγων
πάνω στὸ λιθόστρωτο.

Αὐτὸ εἶναι ὄλο πού θὰ μπορούσαμε νὰ δοῦμε. Ἀλλὰ πόσοι
(ἀετοὶ! καὶ πόσες σάλπιγγες!

(Καὶ τὸ Πάσχα, δὲν καταφέραμε νὰ βγοῦμε στὴν ἐξοχή,
ἔτσι πήραμε τὸ νεαρὸ Κύριλο στὴν ἐκκλησία. Καὶ κάποιον σήμα-
(ναν μιὰ καμπάνα.

Ἐκεῖνος μίλησε δίκαια δίχως θυμὸ, crumpets*)

— Μὴν πεῖς αὐτὸ τὸ λουκάνικο,

Θὰ τὸ φᾶς εὐκόλα. Αὐτὸς εἶναι πονηρός. Σᾶς πρκακαλοῦμε
Μᾶς δίνετε μιὰ φωτιά;

Φωτιά

Φωτιά

Et les soldats faisaient la haie. Ils la falsaient.*

(Μεταφρ)

ΜΕΝΗΣ ΚΑΛΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

* Γαλλικὰ στὸ κείμενο.

Σημ. Μεταφρ. Τὸ ποίημα τοῦτο τοῦ Ἐλιοτ ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο μέρος
ἀπὸ μιὰ σύνθεση μὲ τὸ γενικὸ τίτλο «Κοιτόλανός», παρμένο ἀπὸ τὴ
συλλογὴ τοῦ «Unfinished Poems». Τὸ δεύτερο μέρος «Δυσκολίες πο-
λιτευομένων» ἀπόδοσε ἀριστουργηματικὰ στὴ γλώσσα μας ὁ ποιητὴς
Γ. Σεφέρης στὰ ΝΕΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ (Σεπτ. 1935).

ΔΟΜΝΙΚΑ

Χρῶσιζε ὁ ἥλιος τὰ κισριά τὰ ὀλάνθιστα
κι ἔσταζε δρόσο μὲ τὸ πρᾶο τὸ ἄρωμα
Γύρω τὸ ἀγιοκκλημα. Ὁρθροῦ ἀπριλιάτικο
Γαλήνη ἀπλώνει μέσ' στὴ χλόη τὴν πράσινη.

Κι ὡς ζωντανὸ λουλούδι, κόρη, ἔστεκες
Στοῦ μάγου κήπου τὸ πορτόνι, ἀνέγνιχτη.
Στὰ κρινοδάχτυλα ἕνα ρόδο ἄλικο.
Κι ἔπαιζε ὁ ἥλιος στὴ χρυσή τὴν κόμη σου.

Τὸ συντριβάνι ἀπὸ διαμάντια ὕδατινα
Λουλουδοπέταλα ἔστελνε καὶ ψάλλανε
Κρυφὰ τὰ χελιδόνια στὶς τριανταφυλλίες
Κι ἔσταζε δρόσο κι ἄρωμα τ' ἀγιοκκλημα.

Ἡ χλόη ἢ πράσινη, τὸ συντριβάνι,
Ἡ δρόσο ἢ ὀρθρινή καὶ τὰ τριαντάφυλλα,
θεῖας γαλήνης ὄλα ἕνα στεφάνι,
Τοῦ μάγου κήπου τὸ πορτόνι ἐφώτιζαν.

ΓΑΚΗΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΕΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Τό παιδί δλο κοίταζε στόν ούρανó.

Ἄπ' τó παράθυρο σκάλωνε πότε—πότε καί κανένα ἀεράκι, δλόδροσο. Ἡ Ἐλενίτσα θυμόταν τίς ιστορίες τοῦ φεγγαριοῦ καί τίς ξανάλεγε στόν ὕπνο της. Οἱ κουκουβάγιες ἀργά τή νύχτα ἀνέβαιναν ὄξω στόν κήπο, στίς μουριές, κι' ἐκλαιγαν.

Τό ἄλλο σπíti ἐπεφτε ἀνατολικά. Ἡ κυρία Θεοκλήτη ἦταν ἀπό μιὰ μακρινή θάλασσα, καί παραθέριζε μόνη της. Μιά φορά τήν ἡμέρα ἐρχόταν καί στό δωμάτιο τῆς Ἐλενίτσας, τῆς χάριδευε τά μαλλιά καί τῆς διάβαζε μιὰ σελίδα ἀπόνα βιβλίο μέ γαλλικές εἰκόνες.

Ze te revois, ce soir, mon amie uníque ma Frileuse aimée...

Ἦστερα ἡ κυρία Θεοκλήτη δάκριζε.

Ἡ Ἐλενίτσα τήν ἐπιανε ἀπ' τó χέρι καί τή ρωτοῦσε, τó ἴδιο πάντα :

— Για τίς κουκουβάγιες, γι' αὐτές λέτε;

Κεῖνη δέν ἀπαντοῦσε κάν. Μονάχα πού σάλευε κάπως παράξενα τó κεφάλι της, δίπλωνε τó βιβλίο κι' ἔφευγε. Ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ τή συνόδευε ὡς τήν πόρτα καί τήν ἀποχαιρετοῦσε. Ἐπειτα γόριζε στήν Ἐλενίτσα καί τή συμβούλευε.

— Σοῦ τó εἶπα τόσες φορές, τήν πονοῦν τ' αὐτιά της.

— Ἄ, τήν πονοῦν;

— Βέβαια, καί δέν ἀκούει.

Γά μεσάνυχτα ὁ πυρετός ἀνέβαινε καί τó παιδί ἐβηχε, δυό

ὄρες σχεδόν. Κάπου—κάπου ἔφτυνε κιόλας. Δώδεκα χρονῶ κοριτσόπουλο, γινότανε κουβάρι καί σπαρτάριζε. Ὁ πατέρας τó ἄρπαζε στήν ἀγκαλιά του, νά τó κάνει νά σωπάσει. Πότε—πότε τούκλεινε καί τó στόμα, νά μὴ ματώνει.

Ἡ Ἐλενίτσα ἔβλεπε τó μαντήλι της μέ τó αἷμα, κι' ἀποροῦσε :

— Εἶδες, πατέρα;

Τί!

— Κόκκινο σάλιο.

— Καλά.

— Ἀκοῦς νά βγάνω κόκκινο σάλιο..

Ἀργότερα σκούζανε κι' οἱ κουκουβάγιες. Κόβανε στή μέση, τόν ἀέρα καί χύμαγαν κατὰ τά κλαριά. Ἐκεῖ δά λούμωσαν, καί φώναζαν. Ὁ ἦχος πῆδαγε ἀπό φύλλο σέ φύλλο, πιανόταν ἀπ' τά σύρματα κι' ἐπεφτε στό δωμάτιο. Ἡ Ἐλενίτσα ἄπλωνε τά χέρια της καί τόν μάζευε.

— Οἱ κουκουβάγιες, πατέρα!

— Ναι, τίς ἀκῶ.

— Θά βγοῦμε νά τίς πιάσουμε;

— Ὁχι ἀπόψε. Ὁχι.

Τό παιδί λούφαζε μέσ' στό παράπονό του καί ξανάβηχε. Γύρω—γύρω τó δωμάτιο μόντωνε περισσότερο. Βαθειά τή νύχτα περνοῦσε καί τó φεγγάρι ὄξω ἀπ' τó παράθυρο, καί κάτι μουρμούριζε, μελαγχολικά. Ὁ πατέρας ἴσα πού γλάρωνε. Κρατοῦσε μέσ' στή χούφτα τοῦ τά δάχτυλα τῆς Ἐλενίτσας, καί κεῖνα σά νά λιώνανε.

Ἦστερ' ἀπό μιὰ βδομάδα ἦρθε κι' ὁ γιατρός τῆς κοινό-

τητας. Τό μέρος ήταν ψηλό, κι' άποτομο. Μέσ' στο χωριο έμεναν λίγες οικογένειες, δλοι άγρότες. Χωράφια είχαν μακριά, στό ξάγναντο. Αύτη ή γή εκεί πάνου ήταν σκληρή, άγονη, δλο πέτρα. Ίσα—Ίσα πού βόλεσε ένα ρημοκλήσι πούχε ριζώσει ή Άγιοδητρια.

Η κυρία Θεοκλήτη στεκόταν άντίκρι και παρακολουθούσε το γιατρό. Κείνος έβαλε και τ' άκουστικά, κράτησε και τούφυγμό. Στο τέλος τά γυαλιά του βούρκωσαν.

- Έχουμε άκόμα καιρό;
- Ναι. Μέρες.
- Μέρες...

Γάρισε και στην κυρία Θεοκλήτη, και της τά ειπε κι' αύτηνης. Κείνη σάλεψε τό κεφάλι της, δίπλωσε τό βιβλιό κι' έφυγε. Ο πατέρας δέ βρήκε δύναμη νά την κατευοδώσει. Ο γιατρος παραξενεύτηκε:

- Θα λυπήθηκε ή κυρία...
 - Για ποιό!
 - Μα για τό παιδί.
 - Ναι, θα λυπήθηκε.
 - Είνε γνωστή σας;
 - Βέβαια. Καθηγήτρια της Γαλλικής. Έχει πάει και στό Παρίσι. Είνε από νησί.
 - Φαίνεται. Ευγενικιά κυρία.
- Από τότε ο γιατρος δέν ξανάρθε.

Κάποτε — κάποτε βγαίνανε και στην ταραύσα, και κοιτάζαν τόν κόσμο. Η Έλενίτσα ρωτούσε πού τελειώνει ή γή. Ο πατέρας της έδειχνε τις ψάθες των έργατών πού θέριζαν τά σιτηρά, πεντακόσα μέτρα μακριά. Οι ψάθες κλείνανε τόν όρίζοντα και τό παιδί δέν έβλεπε τόν ήλιο πού πνιγόταν πίσω από τά δέντρα.

Τό δειλινό φύσσαγε. Τότες ή Έλενίτσα έβηχε πάλι, κι' έφυγε. Ο άέρας έπεφτε κρυαδερός καταπάνου της, κι' εκεί δά στό πρόσωπο και στό χέρια

της φλόγιζε. Κάθε τέια ώρα τό παιδί κουραζότανε νά ζει.

- Πατέρα, νά ξαπλώσω.
- Νά ξαπλώσεις.

Τό σήκωνε στό μπράτσα του και τό άπίθωνε στό κρεβάτι. Τά σεντόνια γίνονταν σιγά-σιγά πιό σκουρα άπ' τό κορμί του. Μακριά, έδω και μιá ζωή, τό τοπίο στογγύλευε λίγο-λίγο και χανότανε. Η Έλενίτσα δέν άνασήκωνε ούτε τό μάτι της νά δει τ' άστρα πού κολλούσανε στό τεύκα.

Μονάχα τή νύχτα πάλευε μέ τά χέρια της νά πιάσει τις κουκουβάγιες. Κείνες χύμαγαν μέσ' στον ύπνο της· γιόμιζαν τό δωμάτιο και γελοούσαν παίζοντας μέ τά μαλλιά της. Πολλές φορές της τά τραβούσαν κιάλας, και τό παιδί πονούσε κι' έσκουζε.

Ο πατέρας στεκόταν άγρυπνος και τόσφιγγε στην άγκαλιά του, νά μην φύγει. Έπειτα της έλεγε κι' ένα παραμύθι, άπ' τή χαρά. Η Έλενίτσα άναστατώνόταν στό τέλος, πετάγονταν άπ' τό κρεβάτι κι' έκανε νά πηδήσει, μιá κι' δξω Κείνος μέσ' στό σκοτάδι βλαστήμαγε, τόν ούρανό.

Δυό - τρία βράδια ήρθε κι' ή κυρία Θεοκλήτη, μέ τις μακριές της νυχτικές. Σίμωνε τό παιδί και τό παρηγορούσε. Η Έλενίτσα άπλωνε νά πιάσει τις κουκουβάγιες, και τά δάχτυλά της μπερδεύονταν, μέσ' στό χάος.

Ο πατέρας άνησυχούσε, κι' έκλαιγε. Η κυρία θεοκλήτη τόν πλησίαζε και τούλεγε, στό αύτί:

- Λέτε νάνε οι κουκουβάγιες;
- Κι' ο πυρετός, αύτός προπαντός.

- Ξέρτε, θα της φέρω μιá.
- Ανέβηκε άπόψε στό 41!
- Θα της φέρω, τί νά κάμω!
- Θα κατέβω μιá νύχτα στό προ-

αύλιο, θά σκαρφαλώσω σ' ένα της έφερνε δυό κουκουβάγιες
δέντρο και θά πιάσω μισό. Θά απ' τόν κήπο, θά τις είχε κρύ-
φορέσω και τὸ μαύρο μου φουσ ψει στὸν κόρφο της και θά της
τάνι. Τὸ ξέριτε τὸ μαύρο μου τις ἔδινε στὰ χέρια.

φουστάνι;
— Τὸ ξέρω. Μά δὲ βλέπω σὲ
τι θά ὠφελήσει...

Ἡ κυρία Θεοκλήτη σώπαινε.
Δίπλα τους, τὸ παιδί κοιμόταν,
καὶ τὸ στῆθος του φύσκωνε, σὰ
νά πέρσευε πιά ἡ καρδιά του.

Ἀπέναντι καθόταν μιὰ οἰκο-
γένεια πρόσφυγες. Τῆ νύχτα ἔ-
βγαινε μιὰ γριά και καταριό-
ταν τις κουκουβάγιες. Εἶχε δυό
παιδιά στὴν ξενιτιά και τρα-
βοῦσε τὰ μάγουλά της. Ὁ πα-
τέρας νευριαζόταν πότε - πότε
καὶ τῆ φώναζε, νά πάει νά κοι-
μηθεῖ

— Νά πάω, δὲ λέω, παιδάκι
μου. Μά οἱ κουκουβάγιες...

— Τι!

— Σκούζουν π' ἀνάθεμά τις
Ἐμεῖς στὴν πατρίδα μας τὸ
χομε γιὰ κακό Ἐσεῖς;

— Ἐμεῖς!

— Ναί, ἔσεῖς, δὲν τόχετε
κακό;

Τὸ παράθυρο ἀδειάζε και
σώπαινε.

Ἡ γριά φώναζε ἀκόμα, και
κάπου - κάπου ἔπαιρνε πέτρες
καὶ τις ἔβριχνε κατὰ τὰ δέντρα.
Τὰ πουλιά φτεροκόπαγαν ἀλ-
λάζοντας κλαρί. Κι' ἀπὸ ψηλά
ὁ οὐρανὸς σὰ νά γέλαγε.

Τὴν ἄλλη μέρα ξανάρθε ἡ κυ-
ρία Θεοκλήτη κι' ἡ Ἐλενίτσα ἴ-
σα πὸς μπόρεσε ν' ἀνοιγοκλεί-
σει τὰ μάτια της και νά τῆ δεῖ.
Εἶχε περάσει μιὰ νύχτα ὄλο
κούραση. Τὰ χαράματα τὸ
κρεβάτι βούλιαζε πὸς πολὺ
και τὸ παιδί δὲν πρόφτασε νά
πιαστεῖ οὔτε ἀπὸ τὴν ἐλπίδα.

Ἡ κυρία Θεοκλήτη ἔσκυψε
και τῆς εἶπε γιὰ τις κουκουβά-
γιες. Ὁ πατέρας εἶχε κατέβει
στὸ χωριὸ γιὰ φρούτα και γιὰ
τὸν ἔφημέριο. Νά τὴν περίμενε,
λοιπὸν, μόλις θά νύχτωνε, θά

— Δυό;

— Στὰ χέρια σου.

— Καὶ μεγάλες;

— Θά σοῦ τις φέρω, τί νά
κάμω!

Ὁ ἔφημέριος τοῦ χωριοῦ ἦ-
ταν ἕνας γέροντας ἡσυχος κι'
ἀπλὸς Ὅταν ἦρθε, γιόμισε τὸ
δωμάτιο εὐχές και λιβάνι. Ἡ
Ἐλενίτσα κοιμόταν γλυκά-γλυ-
κά, και μόνο πὸς μοσκοβολή-
θηκε. Ἐβγαλε στὸ τέλος και τὸ
καλιμαύκι του, και χαιρέτησε
τὸν ἥσκιο πὸς περπάταγε ἀκό
μα στὰ χεῖλη της.

Γύρω-γύρω ἦταν ἡ κυρία Θε-
οκλήτη και ὁ πατέρας. Τοὺς εὐ-
λόγησε κι' αὐτούς, και τοὺς
εἶπε πὸς ὄλα τὰ πράματα στὴ
ζωὴ εἶνε στάχτη. Ἡ Ἐλενίτσα
κοιμόταν ἀκόμα, και δὲν τάκου-
σε κι' οὐτό. Ὁ ἔφημέριος κά-
πνισε κιόλας ἕνα τσιγάρο, πι-
κρό, σὰν τὰ λόγια του.

Τὸ σούρουπο δὲν εἶχε μείνει
τίποτα μέσ' στὸ δωμάτιο. Ὁξω
στὸ διάδρομο ἦρθε ὁ πρόεδρος
τοῦ χωριοῦ μὲ τὸ κοινοτικὸ συμ-
βούλιο και εἶπαν γιὰ τὸν τά-
φο. Ὁ πατέρας ἀπόρησε:

— Δὲν καταλαβαίνω. Αὐτὴ ἡ
κουβέντα!

— Εἶνε, ξέριτε, μιὰ τοποθεσία
ἔξοχη. Ἄ τὰ ριζὰ τοῦ βουνοῦ. Ἐ
χει κοντὰ κι' ἕνα ἔλατο..

— Μά δὲ χρειάζεται, αὐτὸ
λέω ἐγώ.

— Δὲν ἔχετε δίκιο. Ἐκεῖ εἶνε
κι' ἄλλοι ξένοι. Κι' ἕνας ταγμα-
τάρχης τοῦ ἱππικοῦ. Τώρα βέ-
βαια θάχει λιώσει.

— Αὐτὸς ὁ ταγματάρχης;

— Βέβαια, ὅπως ὄλοι.

Ἀργότερα ἦρθε ἡ νύχτα.

Ἡ Ἐλενίτσα ἀνάσαινε, μὲ
κόπο. Πότε-πότε ἔλεγε και γιὰ
τὸν ἥλιο. πὸς δὲν τὸν εἶδε οὔτε
μιὰ φορὰ ὀλάκερο. Σήκωνε και

τὰ μάτια της, καὶ κοίταζε τὸν πιασα...

κόσμο, πούφευγε.
Ἡ κυρία Θεοκλήτη φάνηκε ὕστερ' ἀπ' τὰ μεσάνυχτα. Μισάνοιξε τὴν πόρτα, πέρασε μὲ τις μακριές της νυχτικές καὶ σίμωσε τὸ μαξιλάρι τοῦ παιδιοῦ. Κεῖνο τὴν ἄκουσε, μέσ' στὴν ἄγωνία του.

— Εἶνε οἱ κουκουβάγιες;

— Σὲ λίγο θὰ κόψουν καὶ τ' ἄστρα, ὅλα μαζί.

— Ἄς κόψουν! Αὔριο τὸ βράδι θὰ ξανάρθουν, τὸ ξέρετε. Κάθε βράδι ἔρχονται τ' ἄστρα...

— Θὰ τις ἀπολύσω, λοιπόν. Ἰδέε!

Ἔβγαλε κρυφά-κρυφά μέσ' ἀπ' τὸν κόρφο της δυὸ κουκουβάγιες καὶ τις ἄφησε στὸ δωμάτιο. Κεῖνες τίναξαν ἀπότομα τὰ φτερά τους, κι' ἡ νυχτερινὴ γαλήνη γόγγυσε.

Τότες ἡ Ἐλενίτσα πετάχτηκε ξαφνικά ἀπ' τὸ κρεβάτι της καὶ τις κινήγησε. Σερνόταν ξοπίσω τους ἀπὸ τοῖχο σὲ τοῖχο, ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα. Ἔτρεχε καὶ τὰ κόκκαλά της τρίζανε...

Ὁπατέρας σηκώθηκε τρομαγμένος καὶ χύμηξε νὰ σώσει τὸ παιδί του. Ἡ Ἐλενίτσα πήδαγε κιόλας, ἄπλωνε τὰ χέρια της, κι' ἔσκουζε. Οἱ κουκουβάγιες γύριζαν μέσ' στὴν κάμαρα, ἀνήσυχες, ψηλά-ψηλά. Φορὲς-φορὲς ἔγραφαν στὸν ἄερα καὶ κύκλους, ὀλόμαυρους. Ὅταν φώναζαν, ἦταν μιά φρίκη.

Τὸ παιδί μάνιαζε. Εἶχε βρεῖ μιά παράξενη δύναμη, καὶ λαχάνιαζε. Οἱ κουκουβάγιες κατέβαιναν κάπου-κάπου, τῆς ἀγύγριζαν τὰ μαλλιά, κι' Ἐλενίτσα τρελλαινόταν ἀπ' τὴ χορὰ της:
— Τις ἔπιασα, πατέρα! Τις ἔ-

πιασα...
Τὰ πουλιά πάλι φεύγανε, ὄλο φεύγανε. Τὸ δωμάτιο γίδιμιζε φωνές, καὶ πούπουλα. Ἡ κυρία Θεοκλήτη δὲν ἦταν βέβαια ἐκεῖ. Εἶχε κιόλας περάσει σὴν κάμαρά της, δὲν τὴν εἶδε κανένας, οὔτε ὁ θεός. Μονάχα ὁ πατέρας ἔμενε ὁ τελευταῖος.

Στὸ τέλος οἱ κουκουβάγιες κουράστηκαν, καὶ ξάνοιξαν πρὸς τὸ παράθυρο. Ἡ Ἐλενίτσα χύμηξε κι' ἐκεῖ ἀκόμα, μ' ἓνα πήδημα μάλιστα. Ἄπλωσε καὶ τὰ χέρια της ἄλλη μιά φορά, τὰ σήκωσε ὅσο μπορούσε περσότερο, ἴσαμε τὸν οὐρανὸ. Τὰ πουλιά πέρασαν κάτω ἀπ' τὴν κορνίζα τοῦ παραθυριοῦ, καὶ τράβηξαν γιὰ τις μουριές.

Ὁ πατέρας ἴσα πού τὴν πρόλαβε. Εἶχε σκύψει ἢ μισὴ κάτου ἀπ' τὸ περβάζι καὶ θάπεφτε, στὸν κῆπο. Ὅταν τὴν ἄρπαξε στὰ μπράτσα του, ἦταν μιά χούφτα χῶμα...

Ἦστερα, ἦρθε καὶ ἡ κ. Θεοκλήτη. Εἶχε φέρει πάλι τὸ γαλλικὸ βιβλίο νὰ διαβάσει στὴν Ἐλενίτσα. Ὁ πατέρας τῆς ἐξήγησε μὲ νοήματα πὼς ἦρθαν δυὸ κουκουβάγιες καὶ πὼς ἡ Ἐλενίτσα δὲ μπόρεσε νὰ τις πιάσει. Κεῖνη τὸν κοίταζε περιέργως. Ὁ πατέρας τῆς εἶπε καὶ γιὰ τὸν πρόεδρο τῆς κοινότητάς.

— Στὰ ριζὰ τοῦ βουνοῦ, λέει. Εἶνε κι' ἓνα ἔλατο...

— Μὰ οἱ κουκουβάγιες δὲν πιάνονται.

— Αὐτὸ τὸ ξέρω.

Ἡ Ἐλενίτσα εἶχε ξαπλώσει στὸ κρεβάτι καὶ σῶπαινε.

Ὅλο σῶπαινε.

ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ

ΠΑΓΩΝΙΑ

*Επεφτε άργό, άργό τó χιόνι,
λευκό, λευκώτερο άπ' τó κρῖνο
πάγωναν, τρέμαν οί καρδιές μας—
πέφτοντας πάγωνε καί κείνο.

Δίπλα, ή θερμάστρα άναμένη,
σπιθοβολούσανε τά ξύλα
άλλοίμονό σας πεθαμένοι
κι' άλλοίμονό σας σάπια φύλλα!

ΔΙΟΝ. Β. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΜΕΘΥΣΜΕΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Κι' όταν στρεκλώντας βγήκαμε από τó καπηλειό,
καυμένη Μανωλιό,
μέσα στο στάσιμο νερό είδα νά παίζουν τ' άστρα...
Και σ' όκει μέσα ρίχτηκες και τάκανες χαλάστρα,

Βλαστήμησα πολύ γιατί μο' πάτησες τ' άστέρια,
καυμένη Μανωλιό...
Και σ' ντροπιάστηκες γι' αυτό...Και βγάλαμε μα-
(χαίρια
κι' ή λίμνα θα κοκκίγησε και πήγες στο καλό,

Τώρα σε κλαίν οί φίλοι μας, σε κλαίει κι' ή λατέρνα,
καυμένη Μανωλιό...
Κι' έγώ τρελλός σ' άναζητώ στους δρόμους, στην
(ταβέρνα...
και σ' όνειρο και στην καρδιά τόν πόνο σου τόν
(κλειώ.

Κι' ύψώνοντας στον ούρανό τά μάτια μου κλαμένα,
καυμένη Μανωλιό,
βλέπω τ' άστέρια κόκκινα, σά νάναι ματωμένα,
κι' όλο φουντώνει μέσα μου τó κρίμα τó παλή.

ΑΡΙΣΤΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΘΕΡΙΝΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ - ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Α! Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΡΟΣΟΛΙΩΝΕ

Τούτη ή σημερινή εποχή της κοσμογονίας, άχρήστεψε κι' άφάνισε συνήθεια, προλήψεις και παραδόσεις που αιώνες και αιώνες ζωής έχάλκεψαν και χιλιετηρίδες σεβάστηκαν. 'Η εύκολία της επικοινωνίας με την έκμηδένιση των αποστάσεων, τó διάβα τόσης πληθώρας ξένων, ίσοπεδώνει τά πάντα, σβύνει την άτομικότητα, παραλύει κάθε τι και φέρνει τó ξεχασμα, προσωρινά, ψυχικών έκδηλώσεων μιās περιοχής, με τή σύγχυση και παραλυσία της, ψυχικών έκδηλώσεων, που μιá κάποια συνθήκη γέννησε, μιá κοινή ψυχική κατάσταση τις έθρεψε κι' ένα δέος ή μιá νοσταλγία ή ένας σκοπός τις άποκρυστάλλωσε με τόν καιρό, σε συνήθειο, σε πρόληψη ή σε μύθο. Καί με τόν καιρό, σάν περάσει ή άναταραχή, σάν καλμάρουν καλά τά πνέματα και γαληνέψουν οί ψυχές, τότε οί άνθρωποι ψάχνουν άθέλητα μέσα τους από έσώτερη άνάγκη, για νά συνδέσουν τήν ύποστασή τους με τά προηγούμενα. Ψάχνουν νά βροϋν τή συνέχεια. Τότε άνακαλύπτουν και συγκαυριάζουν έκδηλώσεις δικές τους με άλλωτινές παλιότερων εποχών, που έχουν τó ίδιο νόημα, τόν ίδιο σκοπό, ντύνοντάς τις σύμφωνα με τήν άπαίτηση της εποχής τους και της νοοτροπίας τους, με νέα όνόματα και καινούργιες έκδηλώσεις. Σά λοιπόν κοπάσει ó δρόλαπας ó τωρινός, σάμαλακώσουν και ήμερέ

ψουν οί ψυχές, τότε και με τις νέες τους συνθήκες οί άνθρωποι, θά θυμηθούν τά παλιά, θά τά ξαναπλάσουν σε νέες μορφές, σύμφωνα με τή νοοτροπία τους, ένω τó νοημά τους θά είναι τó ίδιο, όπως τó ίδιο ήταν από καταβολής κόσμου.

Κι' ó Κάμπος της 'Ηλείας, που κι' αυτός σήμερα χορεύει τόν ίδιο τó χορό όλων των τόπων, ξεχνάει τά συνήθεια του, άρνιέται τις προλήψεις του, περιγελάει τούς μύθους του. Καί παλιά τά ίδια έκαμε, μα σά γαλήνεψε ó κόσμος τά ξαναβρήκε, τά ξανάπλασε σε νέα καλούπια και συνέχισε τήν ιστορία του, τήν τόσο μακράωνη.

"Ετσι μιá παράδοσή του παμπάλαια, από τούς προϊστορικούς χρόνους, διατηρήθηκε μες τó στροβιλισμό των αιώνων και μέσ' τó χειμαρο των γεγονότων, άνεπαφη ως τά σήμερα. Πρόκειται για τή γιορτή των Ροσολιώνε, ή καλλίτερα τó Σάββατο των Ροσολιώνε. Τούτο τó Σάββατο είναι ή παραμονή της Πεντηκοστής. 'Η παράδοση λέει, πώς τούτο τó Σάββατο κλειδώνονται οί ψυχές στον "Αδη. "Άλλοι λένε, κρίνονται οί ψυχές, που κάνει τó ίδιο. Πιστεύεται δηλαδή, πώς από τήν Άνάσταση ως τó Σάββατο της Πεντηκοστής, όσες ψυχές φύγουν από τούτον τόν κόσμο, τούτο τó διάστημα μένουν έλεύθερες. Καί τó Σάββατο της Πεντηκοστής περνάνε από τó μεγάλο Κριτήριο. Γι' αυτό, ένω για τ'

ἄλλα ψυχασάββατα λέγεται : ἐφεΐται πέρα γε τοῦ ἱερωμένου, ἀνθρώπων δὲ ὧν ἴσμεν μόνον τιμῶσιν τὰ Σαββάτα, τὸ Ἐκκρησίου, τῶν ἁγίων Θεοδώρων» γιὰ τοῦτο λέγεται ἀπογνωσμένα ἀπὸ τις ψυχές : «οὐλα τὰ Σάββατα νὰ πᾶν καὶ νάρθουν, τῶν Ροσολιῶνε ποτὲ νὰ μὴν ἐρθῆ». « Ἡ κρίση ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν» λέει ὁ Χριστός, ἄρα δὲν παύει καμμιὰ ἀναθεώρηση. Γι' αὐτὸ καὶ τὴν ἐπομένη, στῆς Πεντηκοστῆς, γονατιστὰ ὅλο τὸ ἐκκλησιασμα, μνημονεύει στὸ τέλος τῆς λειτουργίας ὅλες τις ψυχές τῶν ἀποθαμένων καὶ δέεται γιὰ τὴ σωτηρία τους.

Τούτη ὁμως ἡ χριστιανικώτατη γιορτὴ καὶ παράδοση τοῦ Κάμπου τῆς Ἡλείας, εἶναι παρμένη ἀπὸ τὴν εἰδωλοατρικὴ Ἡλιδα τῆς προχριστιανικῆς ἐποχῆς. Φυσικὰ δὲν εἶναι ἀτόφια, μὰ τὸ νόημά της εἶναι τὸ ἴδιο. Μπορεῖ νὰ ντύθηκε χριστιανωσύνη καὶ νὰ ἄλλαξε ὄνομα, μὰ ἡ σημασία της μένει ἡ ἴδια. Στὸ ὅτι : ἡ πόρτα τοῦ Ἄδη μιά φορά γιὰ τὴν κάθε ψυχὴ ἀνοίγει! Κι' ἀπ' ὅσο ἔφαξα καὶ ξαίρω, μόνον στὴν Ἡλεία ὑπάρχει ἡ παράδοση τῶν Ροσολιῶνε. Κι' ὁ Παυσανίας στὸ «Ἑλλάδος περιήγησις», ἐδῶ καὶ δεκάξι αἰῶνες, ἔκανε τὴν ἐξῆς διαπίστωση στὴν ἀρχαία Ἡλιδα : «ὁ δὲ ἱερός τοῦ Ἄδου περίβολός τε καὶ ναός, ἀνοίγουνται μὲν ἅπαξ κατὰ ἔτος ἕκαστον, εἰσελθεῖν δὲ οὐδὲ τότε

ἐφεΐται πέρα γε τοῦ ἱερωμένου, ἀνθρώπων δὲ ὧν ἴσμεν μόνον τιμῶσιν τὰ Σαββάτα, τὸ Ἐκκρησίου, τῶν ἁγίων Θεοδώρων» γιὰ τοῦτο λέγεται ἀπογνωσμένα ἀπὸ τις ψυχές : «οὐλα τὰ Σάββατα νὰ πᾶν καὶ νάρθουν, τῶν Ροσολιῶνε ποτὲ νὰ μὴν ἐρθῆ». « Ἡ κρίση ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν» λέει ὁ Χριστός, ἄρα δὲν παύει καμμιὰ ἀναθεώρηση. Γι' αὐτὸ καὶ τὴν ἐπομένη, στῆς Πεντηκοστῆς, γονατιστὰ ὅλο τὸ ἐκκλησιασμα, μνημονεύει στὸ τέλος τῆς λειτουργίας ὅλες τις ψυχές τῶν ἀποθαμένων καὶ δέεται γιὰ τὴ σωτηρία τους.

Ἄπ' ὅλα αὐτὰ συμπεραίνουμε πῶς τοῦ Ἄδου στὴν Ἡλεία, ἰδιαίτερα καὶ συμβολικὰ κάθε χρόνο, ἀνοίγει κι' ἔκλεινε μόνον μιά φορά ὁ περίβολός του καὶ ὁ ναός του καὶ μόνον ἀπὸ τὸν ἱερωμένο του. Τούτη ἡ γιορτὴ στοὺς μεταχριστιανικοὺς χρόνους μεταπλάστηκε στὴν παράδοση καὶ γιορτὴ τῶν Ροσολιῶνε. Ἡ δὲ ὄνομασίς τους δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ παραφθορὰ τῆς λ. Ἱεροσύλιος (ιος, ιον) δηλαδὴ Σάββατον τῶν ἱεροσυλῶν ψυχῶν=Σαβ. τῶν κολασμένων ψυχῶν, ποὺ θὰ κριθοῦνε καὶ μιά γιὰ πάντα θὰ μποῦνε ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα στὴν Κόλαση...

1. Κοῖτα : Παυσανίου Ἡλιακῶν Β' (Βιβ. VI, XXV, 2).

2. Κοῖτα : Αὐτόθι Ἡλιακῶν Α' (Βιβ. V, XX, 3).

Β! Τ' ΑΗ ΓΙΑΝΝΙΟΥ ΤΟΥ ΡΙΓΑΝΑ

Τώρα τὸ Θεριστὴ ἔχουμε καὶ Ἰουνίου).

τὰ συνήθεια τούτων τῶν γιορτῶν : α) Ἄη Γιαννίου (24 Ἰουνίου) τοῦ Ριγανᾶ, λαμπαδάρη ἢ Ριζικάρη (ἄλλοῦ Κλύδωνα) καὶ β) τῶν Ἀγιαποστόλων (30

Τὰ Γιαννίου τοῦ Ριγανᾶ πᾶνε οἱ βλάχοι στὰ βουνὰ καὶ βαροῦνε τὰ ταβούλια καὶ χορεύουν τὰ γαϊδούρια

κατὰ τὸ παιδικὸ τραγουδάκι,

αλλά την ίδια μέρα κι' ο άλλος κόσμος ξεχύνεται στους λόγγους και στις ρεματιές, για να μάση ρίγανη. Τούτη την εποχή ή ρίγανη (τό φ. origanum Heracleotium. C.), το μυρωδικό τόσων φαγητών και πιο πολύ της όρεχτικώτατης εκείνης ριγανάδας — από μουσκεμένα τσουρούλια (3) ραντισμένα με ξύδι, πασπαλισμένα με άφθονη ρίγανη και κολυμπιστά στο λάδι—πού άχόρταγα εύφραίνει κάθε πεινασμένο, είναι μές τὰ λουλουδισματά της. Τραβιέται ο κλώνος άπ' την τοϋφα της ριγανιάς, που σκαλωμένη στον όχτο ή τρουπωμένη στην πατουλιά (4), κάνει τον άέρα να πιπερίζει τὰ ρουθούνια από το δηκτικό άρωμά της, καθαρίζεται από τὰ πατόφυλλα κι' αφήνεται ή όλάνθιστη φούντα της κορφής με καμμία πιθαμή κουτσάνι, ματσάζεται ανά 100 ή 150 κλωνιά και κρεμιέται στο πατερό του μαγεριοϋ. Θα δώση το μυρωδικό του φαγιού, το πρόχειρο φάρμακο ος στομαχικές διαταραχές ή πονόδοντους με το βαρύ άφέψημά της και το λιανό και εύκολόσπαστο κουτσάνι της την όδοντογλυφίδα στις κρεωφαγίες. Την ίδια μέρα (ά—Γιάννης Λαμπαδάρης) σ' ένα καλκάνι (5) της γειτονιάς ανάβουν το βράδι μεγάλη φωτιά με διάφορα φρούγκαλα (5) και την πηδάνε άγόρια και κορίτσα «για να μην τὰ κολλάει

3. Τσουρούλι (τό) λ. Τούρκικη=φεροκόμματο ψωμιού. Τσουρούλα (ή) =μεγάλο κομμάτι ψωμιού. Τσουρουλώνω=φορτώνω έναν τσουρούλια, χορταίνω άλλον, τσουρουλώνουμαι=χορταίνω εγώ. Τσουρουλιάζω=κατακομματιάζω το ψωμί.

4. Πατουλιά (ή)=άπό τὰ λ. βάτο—βατουλιά—πατουλιά=λόχημη

5. Καλκάνι (τό) από το λατιν. calco=πατώ, προαύλιο και μάλι—στα κατά τον δρόμο.

5. *Από τή λ. φρύγανον.

άστένεια». Τοϋτο το συνήθειο και το άλλο με τὰ ριζικάρια (ά—Γιάννης Ριζικάρης) πασίγνωστο ο' δλη την 'Ελλάδα κι' από περιγραφές και έρμηνείες, είναι περιττό να το σχολιάσω.

Θα αναφέρω όμως κάτι άλλες μαντείες παραπλήσιες με τὰ ριζικάρια, μα διαφορετικές στην ιεροτελεστία και τρόπο οίωνοσκοπείας. Είναι το συνήθειο του μολυβιοϋ (μέταλλου) και του αύγου και της άγκινάρας.

1) Βάζουν από βραδύς στα κεραμίδια του σπιτιού για να τὰ ίδη «τ'άστρι» ένα ποτήρι με νερό σκεπασμένο με κόκκινο πανί και ένα αύγό ή ένα κομμάτι μολύβι. Το πρωί ή ριζικάρισσα παίρνει το ποτήρι, λέει κάποιο ξόρκιο κρατώντας το σκεπασμένο όπως ήταν, σπάει το αύγό και ώμο καθώς είναι το ρίχνει μέσ' το νερό του ποτηριοϋ. Τότε τὰσπράδι του αύγου παίρνει διάφορα σχήματα, από τὰ όποια ή αύγορίχτρα (ή ριζικάρισσα) προμαντεύει τὰ μελλούμενα. Στην περίπτωση του μολυβιοϋ ή μολυβορίχτρα λυώνοντας το μολύβι σ' ένα κουτάλι στη φωτιά, λέει το ξόρκιο της και αναλιγωτό καθώς είναι το ρίχνει στο ποτήρι με το νερό, ανάλογα δε με τὰ σχήματα που θα πάρη πηζοντας, δίνει και τις κατάλληλες μαντείες.

2) Από βραδύς πάλι καψαλάνε τὰ λουλούδια μιας κουκούτσας άγριαγκινάρας *Cyara Cardunculus. L.*)

και την βάζουν στα κεραμίδια να την δη «τ'άστρι» μαζί με κάποιο άντικείμενο παρμένο από το πρόσωπο που ενδιαφέρονται (κουρέλι, τρίχα, χαρτί, μαντήλι κ.τ.τ., τώρα τελευταία συνηθάνε να βάνουν, άφοϋ όλες οι νιές σχεδόν είναι γραμματισμέ

νες, ένα χαρτάκι με το αρχικό γράμμα του ονόματος εκείνου) παρακαλώντας:

Ἄγκινάρα μοο καυμένη
νά σέ βρῶ λουλουδισμένη
Γιά νά δῶ ἄν θά τόν πάρω
τό λεβέντη πάγαπάω

ἢ
για νά δῶ ἄν μάγαπάει
ὁ λεβέντης πού περνάει.

Κί' ἄν τὸ πρῶτῃ βρεθῇ ἀνθισμένη ἢ ἀγκινάρα, τότε σημαίνει κατάφαση, ἄν ὄχι, ἄρνηση. Καί πράγματι, τίς πιότερες φορές, τὸ πρῶτῃ ἢ ἀγκινάρα βρίσκεται ὀλάνθιστη καί δροσερῆ λές καί κείνη τὴν ὥρα κόπηκε ἀπὸ τὴ μάννα της! Τοῦτο φυσικά ὀφείλεται, ὄχι σέ «διαολική συνεργεία», ἀλλὰ ἀπὸ τὸ φυσικό της ἀγκινάρας ν' ἀνθοφορῇ κάπου δυὸ βδομάδες συνέχεια ἀνανεώνοντας κάθε πρῶτῃ τὰ μικρούλια βελούδινα καί γαλαζοπράσινα λουλουδάκια της. Ἄν λοιπὸν δὲν βρίσκεται στὸ ξάνθισμα ἢ κουκούτσα, ἢ ἄν δὲν εἶναι σαρκοφαγομένη ἀπὸ σκυλῆκι ἢ ἄν δὲν παρακάηκε στὸ καψάλισμα, τότε ἀσφαλῶς τὸ πρῶτῃ θά βρεθῇ ἀνθισμένη.

Ἡ μαντεία τοῦ αὐγοῦ εἶναι νεόφερτη, ἴσως ἀπὸ τοὺς πρόσφυγες, τοῦ μολυβιοῦ ὄμως

καί τῆς ἀγκινάρας εἶναι ντόπιες καί παλιές. Ἡ μολυβομαντεία θάχη μεσαιωνική τὴν καταγωγή της καί θάναί ἐκλαϊκεμένο μυστήριο τῆς ἀλχημείας. Ὅσο γιά τὴν ἀγκινάρα, ἐξυπνη ψευτομάγισσα θά παρατήρησε τὴν ιδιότητά της νά ἀνθίζη καί μετὰ τὸ καψάλισμά της καί ἐκμεταλλεύτηκε τὴν παρατήρησή της γιά μαντεία. Εἶναι ἀπίθανο νάχη τὴ ρίζα της στὴν ἀρχαιότητα, ἀφοῦ, ὅσο τουλάχιστον ξαίρω, με χορτάρια οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἔκαναν οἰωνοσκοπήσεις. Μόνο «φαρμακείας» ἔκαναν μέ «τάς βοτάνας». Ἡ δὲ ἀρχαία Ἐφύρα, κατὰ τὸν Στράβωνα, ἦταν ὀνομαστή ἐπὶ τοὺς ὀμηρικούς χρόνους γιά τὰ φαρμακερά βότανά της, ἀφοῦ ἡ κόρη τοῦ Αὐγέως, σέ διήγηση τοῦ Νέστορα « ἢ τόσα φάρμακα ἦδη, ὅσα τρέφει εὐρεῖα χθών». (6) Ἀπὸ τὰ μέρη δὲ τῆς Ἐφύρας βγαίνουν καί σήμερα ἀκόμα, μάγοι καί γιάτρισες περιζήτητες. Τοῦτες τίς μαντεῖες τ' ἄ Γιαννιοῦ, τίς ἐπαναλαμβάνουν καί τῶν ἀγι' Ἀποστόλων.

ΚΩΣΤΑΣ ΨΥΧΟΓΥΙΟΣ

6. Κοίτα Στράβωνος Βιβ. Η, 3, 5.

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟ

Είχε πάρει τὴ λεωφόρο μὲ τὶς πιπεριές
Κανείς ποτὲ δὲ μπόρεσε νὰ μάθει τὰ μυστικά ποὺ κρύβαν τὰ
(ὄνειρά της

Τὸ φθινόπωρο γιέμισε μὲ τὴν ἀπουσία τῶν ματιῶν της
Ἡ ζωὴ μας στέρησε καὶ πήρε μιὰ γεύση ἐρημιᾶς κι' ἐγκατάλειψε
Ὅμως ἐκείνη ἔφυγε μιὰ συγνεφιασμένη αὐγὴ νικημένη ἀπ' τὸ
(βάρος τῆς νοσταλγίας

Τὴν ἀπίθανη ἔκταση μιᾶς ἀγνωστῆς νοσταλγίας
Δὲ μάθαμε ποτὲ ἂν τράβηξε γιὰ τὰ νησιά τοῦ Νότου
Ὅυτε οἱ ταξιδιώτες τῆς ἐρήμου μᾶς εἶπαν τίποτα γιὰ τὸ κορίτσι
(μὲ τὰ ὄνειρα καὶ τὰ γαλάζια μάτια

Ἀργότερα οἱ πελαργοὶ φέραν τὸ μήνυμα τοῦ θανάτου της
Καὶ τὸ μήνυμα τοῦ θανάτου τῆς καρδιάς της.

Ποτὲ δὲν ἀγγίξαμε τὴν ψυχὴ της μὲ τὰ σπασμένα μας φτερά
Μονάχα ποῦχε φέρει στὴ ζωὴ μας τὴν ὀμορφιά καὶ τὶς ἐλπίδες
(μιᾶς πράσινης χιμαίρας

Ποιὸς ἄραγε νὰ ξέρει ἂν ἔφτασε ποτὲ στὸν τόπο ποὺ περίμενε
Ἡ ἂν πέθανε στὸ δρόμο μὲ τὴν πίκρα μιᾶς ἀτέλειωτῆς πορείας
Σὰν ἦταν κοντὰ μας νειρευότανε πάντα τὶς χώρες τῶν κορα-
(λιῶν καὶ τῶν ἄστρων

Τὶς φαντασμένες χώρες τῶν ἄστρων καὶ τῶν κοραλιῶν
Τὰ βραδινὰ ἄπλωνε τὴ ματιά της στὴ θάλασσα καὶ στὰ πλευ-
(μενα καράβια

Ἐμεῖς, κρατήσαμε γι' ἀνάμνηση τὸ χρῶμα τῶν μαλλιῶν της
Φυλάξαμε τὴ στιγμή ποὺ μαζί της νιώσαμε τὴν ἀγωνία τῆς
(ψυχῆς μας

Κι' εἶνε μιὰ μουσικὴ ποὺ ξαναφέρνει τὰ βηματὰ μας
Στὴν πρώτη ποίηση τῆς ζωῆς μας...

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΣΠΟΥΔΗ ΘΑΝΑΤΟΥ

I

Έχεις τις πρώτες ρίζες σου βαθιά μέσ' στο σκοτάδι
'Η πρώτη σου ἄκρη κρέμεται στ' ἀγκάλιασμα
Στὸ πέρασμα τῆς φλόγας στ' ἄλλο σπλάγχο.
Τὸ σκίρτημα ἔρχεται μετὰ καὶ τὸ μεγάλο θάμα.
Μεγάλη ἀρχὴ ποὺ σεργιανᾶς στὰ σιτυροδρόμια τῶν ἐκπλήξεων
Μεγάλη ἀρχὴ κρατᾶς ἄσπρατεφτέρια ἀμόλευτ' ἀπ' τὴ μνήμη
Μικρὸ σγουρόμαλλο παιδί τὸ γέλοιο σου
Χρυσόπετρες κατρακυλᾶς πάνω στὰ μαρμαρένια κράσπεδα τῆς
(μέρας.

Ἔτσι μεγαλώνοντας τὸ κορμί καὶ τὸ βῆμα λεβέντη μου
Φτάνεις μιὰ μέρα μπροστὰ σὲ τούτη τὴ θάλασσα
Τὴν ἀπέραντη θάλασσα ποὺ διπλώνει καὶ ξεδιπλώνει τὰ χέρια τῆς
Ταξιδεύοντας τ' ὄνομά τῆς καὶ τὰ καράβια σου
Καὶ σὺ ρὲ μικροκαπετάνιε ἀνέβγαλτε
Μὲ τὸ μάτι πάντα ρεμβὸ ψηλὰ στὰ πανιά καὶ τ' ἀστέρια
Καὶ τὰ ἡλιογέννητα τ' ἀγόρια σου δλοτρόγυρα
Νὰ τρέχουν πέρα τραγουδώντας καβάλα πάνω στὰ δελφίνια τους
Πλέκοντας φιόγκους τοὺς ἀφρούς γιὰ τὸ χατήρι τῆς.

II

Μὰ πόσο βαστᾶν τὰ ταξίδια ποὺ τὰ κάνεις ἀσάλευτος
Τὰ πρώτα ταξίδια ποὺ τὰ κάνεις δεμένος σὲ τοῦτο τὸν πάσσαλο;
Τὸ πολὺ μέχρι τὴν πρώτη ἀφή τὴν πρώτη πίκρα.
Κι' ὕστερα ἀρχίζει κείνη ἡ ψιλὴ κι' ἀτέλειωτη βροχὴ
Ποὺ μᾶς σατίζει τὴν ψυχὴ καὶ τὰ κόκκαλα
Κρύβοντάς μας γιὰ πάντα τὸν ἥλιο πίσω στὴς συνεφοσπηλιές.
Καὶ σὺ βαδίζεις κι' ὄλο βαδίζεις καυμένε μου σὲ τούτη τὴν ἀπέ-
(ραντὴ χώρα

Ἀτέλειωτοι βάλτοι λίγα βοῦρλα καὶ σαμκιές.
Πῶς θὰ περάσεις; Δὲν τὰ βλέπεις; Κανείς δὲν ὑπάρχει
Μῆτε παιδί μῆτε γέρος γιὰ νὰ σοῦ δείξει τὸ δρόμο
Μονάχα τοῦτ' ἄ τὰ φλύαρα πουλιά ποὺ σὲ τρελαίνουν
Μὲ τὸ μεμψίμοιρο καὶ περιττὸ τραγοῦδι τους.

Ὅμως ποιὸς θᾶναι κείνος ποὺ τεντώνοντας τραγοῦδι λεβεντό-
(κορμὸ ἀπ' τὰ χεῖλη τοῦ
Στεφανωμένος μὲ κλωνάρια ἀγριλιάς κι' ἀνθισμένη ἀγράμπελη
Θὰ πεῖ σὰν ἄντρας — «θὰ περάσω» — καὶ θὰ περάσει;
Ποιὸς θᾶναι κείνος ποὺ θὰ ρίξει ἡλιογένεφρες
Γιὰ νὰ διαβοῦμε τραγουδώντας στὴν ἄλλη γῆ
Τὴ γῆ ποὺ γυρεύουμε χρόνια καὶ χρόνια

Ματώνοντας τὰ δάχτυλά μας μέσα στήν πάχνη καί τ' ἀγκάθια;
Τάχα θάρθει ποτέ; Θά μᾶς προφτάσει;

III

Ψυχὴ ζητιάνα γερασμένη
Τὶ κλαίς καί τι χτυπᾷς τὰ μαραμένα στήθια σου
Διῶχνοντας ὦρα μεσάνυχτα στοὺς δρόμους τὰ σκυλιά σου
Νὰ ζητιανέψουν μιὰν ἀπόκριση μπροστὰ στὶς κλειδωμένες
(πόρτες

Αὐτῶν π' ἀφίσανε τὰ σπίτια τους καί χάθηκαν ἀντίπερα;

Μικρὸ γεροντάκι φτασμένο στῆς ἀβύσσου τὴν ἄκρα
Παιχνίδι τ' ἀγέρα κρεμασμένο σὲ ραβδί καλαμένιο
Σχήμα κυρτὸ πού μετρᾷς μὲ τὴ ράχη τ' ἀστερία
Τὶ πᾶς σιγὰ—σιγὰ μ' αὐτὸ τὸ βῆμα τῆς χελώνας;
«Εἶναι τόσο βαριά ἡ σιωπὴ τους
Τόσο βαριά τὰ βλέφαρά τους»
Ἔλεγε ὁ φίλος προτοῦ μᾶς ἀφίσει
Κι' εἶν' ἡ φωνὴ του μαχαίρι δίκωπο στήν πόρτα τοῦ ὕπνου μας
Ἀλήθεια τί ἔγινε ὁ φίλος τόσοι καί τόσοι πού φτιάχνουν τὰ
(περασμένα;

Τὶ εἶναι ὁ Θάνατος;

1945

Θ. ΒΑΡΟΥΞΗΣ

ΛΑΛΟΝ ΥΔΩΡ

Μέσ' στὴ ρεμματιά τ' Αἰ—Γιάννη
χάιδευε γλυκὰ τ' ἀηδόνι
πόθους ποῦχανε πεθάνει
μέσ' στὴ ρεμματιά τ' Αἰ—Γιάννη.

Ξύπναγε μὲ τὴ φωνὴ του
θρύλους ἔρωτα γεμάτους,
πού ἦταν ἐξέχειλα ἡ ψυχὴ του,
ξύπναγε μὲ τὴ φωνὴ του.

Κ' ἦσουν πλάι μου κοπέλλα,
κ' ἔλουζε, τὸ σεληνόφως
τὰ μαλλιά σου μ' ἕνα : «ἔλα!»,
κ' ἦσουν πλάι μου κοπέλλα

Νότες πέφταν στὰ μαλλιά σου :
ντὸ, καί ρέ, καί μί, καί φά—σολ,
—χαίρου σὺ τὴ σιγαλιά σου—
νότες πέφταν στὰ μαλλιά σου.

Κ' ἔπαιζαν στὸ μαντολίνο
ἀπαλόσερτες οἱ αὖρες,
ξύπνησαν τὸ βράδυ ἐκεῖνο
κ' ἔπαιζαν στὸ μαντολίνο.

Ξάφνου ἀκούστηκε τοῦ γκιώνη
τ' ἄχαρο κελάϊδημά του
—ἔκλαιγε τὰ μυστικά του—
καί θρηνεῖ μ' αὐτόν τ' ἀηδόνι!

Τ' ἄφησαν τὸ μαντολίνο
ὀλομόναχο οἱ αὖρες,
ἔφυγαν τὸ βράδυ ἐκεῖνο,
τ' ἄφησαν τὸ μαντολίνο.

Ρίγησαν τὰ ὄνειράτά μου
κ' εἶδα τότε πὼς ταφήκαν
χίλιοι πόθοι στήν καρδιά μου,
ρίγησαν τὰ ὄνειράτά μου.

Καί στὴ βρύση τοῦ Καπρέλου
ἔπιες κ' ἔπια 'π' τὸ νερό της,
εἶπε αὐτὴ τὸ μυστικὸ της,
πού τὸ πήρε ἀπ' τὰ χεῖλια
τὰ δροσάτα τὰ δικά σου,
πού σφαλοῦν τὰ μυστικά σου.

Μάγα ἡ βρύση τοῦ Καπρέλου :
— «Μαύρη μοῖρα σὲ προσμένει
κάποιου τραγικοῦ Ὀθέλλου»
μοῦ εἶπε ἡ βρύση τοῦ Καπρέλου.

Κ. Ν. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΠΩΝΥΜΙΕΣ · ΕΠΙΣΗΜΑ ΛΑΘΗ

Με μιὰ ἐγκύκλιο τὸ Ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ζήτησε μαζί με τὴ συμπλήρωση μιᾶς στατιστικῆς νὰ γραφοῦν οἱ τοπωνυμίες τῶν συνοικισμῶν, χωριῶν καὶ πόλεων μετὰ τὸ πραγματικὸ τους ὄνομα καὶ νὰ εἶναι δυνατὸ ποῦθε παράγεται κάθε τοπωνυμία καὶ ὅ,τι ἄλλο ἱστορικὸ εἶναι γνωστὸ εἴτε ἀπὸ βιβλία, εἴτε καὶ ἀπὸ παράδοση.

Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη ἦταν ἀπαραίτητη γιατί ὅπως βλέπομε, διάφορες τοπωνυμίες γράφονται λανθασμένες καὶ τὸ χειρότερο ἀκόμα εἶναι τὴν ἀρχὴ τῆ δίνουσαν ἐπίσημες Ἀρχὲς ποὺ ἀνεξέλεγκτα υἱοθετοῦν τέτοια τοπωνυμικὰ λάθη.

Π. Χ. ἡ ἱστορικὴ Μπαρμπάσαινα γράφεται Βαρβάσαινα, τὸ Μπελοῦσι στὴ Ζάκυνθο γράφεται Βελοῦσι, ἡ κωμόπολις Ντάρα γράφεται Δάρα ποὺ δὲν σημαίνει τίποτε, ἐνῶ Ντάρα=άλβ. τανάλια, τὰ Ρωγίτικα τῶν Πατρῶν (ἀπὸ τοὺς Ρωγούς=Καλαβρύτων) γράφονται Ροῖτικα, τὸ Νταούτι (Daouti τουρκ.) γράφεται Δαούτι, τὰ Φοναίτικα (ἀπὸ τὸ Φονιά) γράφεται Φωναίτικα, τὰ Λασταίικα, Βυτιναίικα, Μαζαίικα κ.τ.τ. γράφονται Λαστέικα, Βυτινέικα, Μαζέικα κ.τ.τ.

Οἱ ἀνωμαλίες αὐτὲς καὶ τὰ σφάλματα αὐτὰ εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς παλιᾶς δασκαλικῆς ἰδιορρυθμίας καὶ σχολαστικότητος. Σύμφωνα με αὐτὲς τίς ἀντιλήψεις οἱ νεώτεροι φθόγγοι τσ, ντ, γκ, μπ ἔπρεπε νὰ...ἐξευγενιστοῦν καὶ νὰ καθαρι-

στοῦν ἀπὸ κάθε ξενικό... ρόπο κι' ἔτσι φτάσαμε στὸ σημεῖο νὰ μασκαρευτοῦν ἱστορικὰ ὀνόματα ἀπὸ δασκαλικὴ στενοκεφαλιά. Θάνατος λοιπὸν στοὺς φθόγγους τσ, ντ, μπ, γκ' καὶ ξεβάφτισμα γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο!

Κι' ἔτσι ὁ Ντελής ἔγινε Δεληλής, ὁ Ντεληγιάννης — Δεληγιάννης, ὁ Ντοῦρος (άλβ.) = Δοῦρος, ὁ Νταγκλής (άλβ.) = Δαγκλής, ὁ ὕπασπιστὴς τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Α' Μπουντούρης (ἀπὸ τὸ μπουντούρι άλβ. πανωβράκι) ἔγινε Βουδούρης. Τὴ σχέση ἔχει τὸ Βουδούρης μετὰ τὸ Μπουντούρης; ἐκτός καὶ τὸ παράγουν ἀπὸ τὸ Βοῦς! Ὁ Μπουλτζος στὴ Ζάκυνθο ἔγινε Βοῦλτσος, ὁ Ντάσης (άλβ. κριάρι) ἔγινε Δάσης, ὁ μπαρμπωράτος=βαρβάτος, ὁ Μπαρμπάγιάννης=Βαρβαγιάννης, ὁ Μπακάλης βλέπετε εἶναι πρόσοτυχο, μυρίζει ἀπὸ... σαρδελλοβάρελο! ἐνῶ Βακάλης καὶ Βακαλόπουλος μυρίζει εὐγένεια, ὁ Μπαρουτζῆς μετὰ ἱστορία ἀπὸ τοὺς μπαρουτόμυλους τῆς Δημητοιάνης ἔγινε Βαρουζῆς καὶ ὁ Ντούνας καὶ Ντουναίικα ἔγιναν Δούνας καὶ Δουνέικα. Ὁ Ντούφας ἔγινε Δούφας, ὁ Μπέης ἔγινε Βέης, ὁ Μπενιζέλος=Βενιζέλος, ὁ Ντόβας=Δόβας, ὁ Ντάλας=Δάλλας, ὁ Μπαλατζῆς=Βαλιταντζῆς, ὁ Μπαλοδημος=Βαλοδημος, ὁ Μπιθούλλας (άλβ. =πισινὰ λόκου)=Βιθούκλας καὶ μάλιστα Βυθούκλας ἐκ τοῦ...βυθός! Καὶ τὸ ἄμοιρο τὸ μπασούλο=βαούλο καὶ

βαουλοποιεῖον, ὁ Γκάγκαρης =
Γάγαρης κ.τ.τ., κ.τ.τ.

Γλύτωσαν ὅμως καὶ πολλὰ ἀπὸ τὸ σχολαστικὸ αὐτὸ ξεβάφτισμα κι' ἔτσι ἔχομε Νταῆς, Νταϊρόπουλος, Μπομπῆς, Μπούκουρας, Μπαντιούνας, Μπιρμπίλης, Μπούρας, Ντοῦβος, Νταλίπας, Νταβέλης, Μπουρῆς, Μπουρανέλος, καὶ τ.τ. χωρὶς νὰ δοκιμάζουν.. ντροπὴ γιὰ τοῦτο.

Μερικοὶ ὅμως ἀρχαιοπινεῖς δοσκάλο βρῆκαν τὸ μπελά τους μὲ τὰ ὀνόματά τους πρὸ τοῦς ἄφηκαν οἱ γονεῖς τους. Λάσκαρης ὁ ἕνας, Γούναρης ὁ ἄλλος. Πῶς; Ἡ λήγουσα μακρὰ ἐπιτρέπεται νὰ τονίζεται ἢ προπαραλήγουσα; Ἐγκλημα μεγάλο σὰν τὸ ἔγκλημα τοῦ Κύρ-Μέντιου (γαϊδάρου) ποῦ ἔφαγε τὸ μαρούλδφυλλο χωρὶς ξόδι.

Λοιπὸν πῶς νὰ διορθωθῇ τὸ πρᾶμα σύμφωνα μὲ τὴ Γραμματική; Ἀπλούστατα, τὸ Λάσκαρης ἔγινε Λάσκαρις καὶ ὁ Γούναρης = Γούναρις. Καὶ ἡ γενική; Τίνος εἶναι τὸ σπίτι; Τοῦ Λασκάρεως, τοῦ Γουνάρεως.

Ἄλλ' ἐκεῖνο ποῦ ἔπαθε ὁ ἀείμνηστος Ἐθνικός μας ἥρωας, ὁ Μάρκος Μπότσαρης πῶς νὰ τὸ χαρακτηρίσουμε; Ἐγκλημα, βεβήλωση, Ἱεροσυλία; Καὶ ποιὸς ὁ δράστης; Ὁ μεγάλος ἰα-

τροφιλόσοφος Παῦλος Ἰωάννου τοῦ Πανεπιστημίου! Ἀκοῦστε: Μπότσαρης, τὸ μ.π.χ.υ.δαῖον ἄρα Βότσαρης! Μὰ κεῖνο τὸ τ.σ.α. ἀγοραῖον καὶ ἀπειρόκαλλον γίνεται σ.α.δ.η.λ. Βότσαρης! Μὰ τὸ ρ.η.ς. πῶς νὰ δικαιολογηθῇ μὲ τόνο στὴν προπαραλήγουσα; Κι' ἔτσι ἔγινε καὶ αὐτὸ ρ.ι.ς. καὶ τὸ Ἱστορικὸ ὄνομα τοῦ Μπότσαρη ποῦ βρίσκεται ἔτσι χαραγμένο σὲ κάθε Ἑλληνικὴ ψυχὴ Μπότσαρης βγήκε μασκαρεμένο, νόθο κι' ἀγνώριστο Βότσαρις! Καὶ ὅταν πῆγα στὸ Μισολόγγι διάβασα: Πλατεῖα Βοσάρεως. Καὶ στὸ Ἡρῶ πᾶνω στὸν τάφο του τὸ ἐπίγραμμα ἀρχίζει: Ὅσ τᾶ Μάρκου Βοσάρεως. Ὅμοιολογῶ ὅτι ντράπηκα γιὰ τὸ ρεζίλημα αὐτό. Τὰ κόκκαλα τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, μὲ τὸ δίκιο τους θὰ τρίζουν μέσα στὸν τάφο γιὰ τὸ ξεβάφτισμα αὐτό!

Ἄμ' ποῦ νὰ φανταστῇ ὁ δόλιος ὅταν θυσίαζε τὰ νειᾶτα του γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Πατρίδας του, ὅτι θὰ βρισκόντουσαν καὶ σκουριασμένα μὲτὰ τὴν Ἐλεῦθερη Ἑλλάδα, ποῦ νὰ μὴν ἐπιτρέπουν νὰ πολιτογραφηθῇ τὸ ὄνομα τοῦ μεγαλύτερου Ἐθνικοῦ ἥρωα.

ΒΑΣ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

ΙΟΥΛΙΟΣ 1947

Βωμὸς

Αυτό που ἐνέπνευσε τὴν ἔκδοσιν τοῦ «Βωμοῦ», εἶνε μιά μεγάλη ὀφειλή: ἡ ὀφειλὴ πού αἰσθάνεται ὁ πνευματικὸς κύκλος ἑνὸς τόπου ἀπέναντι στοὺς ἄλλους καὶ στὴν ἐποχὴ του, ὅταν πιστεύει πὼς πρέπει νὰ προσφέρει ἕνα μέρος τῆς πνοῆς του γιὰ τὴν ἀνύψωση τῆς στάθμης τοῦ συνόλου. Μιά τέτια πίστη, ἰδιαίτερα μέσ' στὸ δύσκολο καιρὸ πού περνᾶμε, γίνεται ἀκόμα πιὸ ἀπαραίτητη γιὰ τὸ καθῆκον πού ὑπαγορεύει τὴν προσπάθεια γύρω ἀπ' τὴ σπουδὴ καὶ τὴν κλλιέργεια τῆς Τέχνης.

Ἐδῶ πού ἐκδίδεται αὐτὸ τὸ περιοδικό, δὲν ἔλειψε ποτὲ ἡ πνευματικὴ ἀγωνιστικὴ διάθεση. Τὴν τελευταία εἰκοσαετία, καὶ μάλιστα στὴν περίοδο 1936-40 κι' ὕστερα στὰ μαύρα χρόνια τῆς Κατοχῆς, ἡ διάθεση τούτη ἀγκάλιασε πλατύτερα τὸ κοινὸ καὶ ἦρθε ὥρα πού ὁ Πύργος στάθηκε ἕνας ἀπὸ τοὺς κυριώτερους σταθμοὺς στὴν ἀναγεννητικὴ κίνηση τῆς Ἑλληνικῆς ἐπορχίας.

Ὁ «Βωμὸς» ξεκινάει μὲ τὸ βάρος αὐτῆς τῆς κληρονομιάς καὶ μὲ τὴν εἰλικρινῆ πρόθεση νὰ τὴ συνεχίσει. Κυκλωμένους ἀπὸ τὴς ἐναντιούμενες δυνάμεις τῶν σύγχρονων ρευμάτων στὴ Ζωὴ καὶ στὴν Τέχνη, θὰ ὑπηρετήσῃ ἀντικειμενικά, ἀστράτευτα καὶ μὲ πόνο καὶ πάθος τὸ σκοπὸ τῆς ἀποστολῆς του.

Ἡ πνευματικὴ ἐπαρχία σήμερα περνᾶει μιά «κρίση προστασίας». Τὰ αἰτήματά της εἶνε πολλὰ, δίκαια καὶ ἄμεσα. Χρειάζονται κόποι, θυσίες καὶ ἐγ-

καρτέρηση γιὰ τὴν εἰρηνικὴ μάχη πού θὰ δόσουν ὄσοι βλέπουν μ' ἐμπιστοσύνη στὴν Ἰδέα. Κι' ἀπὸ τὸ «Βωμὸ» δὲ λείπει αὐτὴ ἡ ἐμπιστοσύνη.

Ω

Φιλολογικὰ Πορτραῖτα

Μὲ τὴ μελέτη «Διονύσιος Κόκκινος» (Ἐθν. Ἀριστεῖο Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν) τοῦ κ. Στεφ. Δάφνης πού δημοσιεύεται σ' αὐτὸ τὸ τεύχος τοῦ «Βωμοῦ», ἀρχίζουμε μιά σειρά Πορτραῖτων μὲ σκοπὸ τὴν ἔρευνα τῆς ζωῆς καὶ τὴν κριτικὴ ἀνάλυση τοῦ ἔργου ὄλων τῶν παλιῶν καὶ συγχρόνων Ἑλλείων Λογοτεχνῶν.

Ἦστερ' ἀπὸ τὸν κ. Διον. Κόκκينو θὰ παρελάσουν ἀπὸ τὴς στήλες τοῦ «Βωμοῦ» καὶ ὄλοι οἱ ἄλλοι Λογοτέχνες πού γεννήθηκαν στὸν τόπο μας καὶ ἔδρασαν ἢ ξεκίνησαν ἀπὸ δω κι' ἐξακολουθοῦν νὰ προσφέρουν τὴς ὑπηρεσίες τους στὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα.

Μὲ τὴν προσπάθεια αὐτὴ δὲ θὰ γίνῃ μόνον γνωστὸ τὸ ἔργο τους, συγκεντρωτικὰ πιά κοιταγμένο, σὲ εὐρύτερο κοινὸ ἀπὸ κείνο πού ἔχει τὴν Τέχνη στὰ ἄμεσα διαφέροντά του, ἀλλὰ θὰ τοποθετηθεῖ κιόλας ἀπὸ τὴν κριτικὴ πλευρὰ μὲ τὴ δικαιοσύνη πού ἐξασφαλίζει ἡ ἀμεροληψία ἐκείνων πού ἀνέλαβαν αὐτὴ τὴν ἐργασία.

Τὰ «Φιλολογικὰ Πορτραῖτα» τοῦ «Βωμοῦ» ὅταν συμπληρωθοῦν, θ' ἀποτελέσουν ἕναν ἀντιπροσωπευτικὸ πῖνακα τῶν Μορφῶν καὶ τῶν δυνατοτήτων τῆς

Ἡλείας στὸν κόσμο τῆς Τέχνης
τοῦ Λόγου.

Ὅμιλος Φίλων Ὀλυμπίας

Ἡ σύσταση τοῦ «Ὀμίλου Φίλων Ὀλυμπίας» ποῦ πρόκειται νὰ γίνῃ ἀναγνωρισμένος σύλλογος τοῦ τόπου μας, ἀποβλέπει στὴν ἀναβίωση τοῦ Ὀλυμπιακοῦ πνεύματος με εὐρεῖα προοπτικὴ: προοπτικὴ ποῦ θὰ ξεκινήσῃ ἀπὸ τὴν ἐπανακαθιέρωση παγκοσμίων ἀθλητικῶν ἀγώνων στὴν Ἱερὴ Ἄλιθ καὶ θὰ ἐκταθεῖ ὡς τὴν ξαναδημιουργία ἐνὸς μεγάλου Ὀλυμπιακοῦ πολιτισμοῦ ποῦ θ' ἀγκαλιάσει μὲ τὸ εἰρηνικὸ φῶς τοῦ τῆς νέας ἀνθρωπότητος.

Μιὰ τέτοια προσπάθεια δὲν ἀφορᾷ βέβαια τοὺς Ἡλείους καὶ Ὀλυμπίους. Εἶνε ὑπόθεση πανελληνία καὶ βαραίνει ἐξίσου ὅσους ἐδῶ σ' αὐτὴν τὴ χώρα ποῦ πιστέψαν καὶ πιστεύουν στὴν Ὀλυμπιακὴ ἐποχὴ σὰ σύμβολο καὶ σὰν ἰδέα.

Χρειάζεται λοιπὸν ἐξὸν ἀπὸ τὴν ἀπήχηση, τὰ συγχαρητήρια καὶ τὴς εὐχῆς, καὶ μιὰ θετικὴ ἐκδήλωση: ἀπὸ τὸ κράτος μὲ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ποῦ πρέπει νὰ προσέξει τὴν Ὀλυμπιακὴ Γῆ σὰν τόπο ἀκένωτης πηγῆς πνευματικοῦ πλοῦτος, καὶ ἀπὸ τοὺς ὀργανωμένους ἢ καὶ ἀνὸργάνωτους πνευματικοὺς ἀνθρώπους τῆς πρωτεύουσας καὶ τῶν ἐπαρχιῶν ποῦ ὀφείλουν νὰ στρέψουν τὰ μάτια τους στὴν Ὀλυμπία γιὰ νὰ συνεισφέρουν κι' αὐτοὶ τὴ σκέψη τους στὴν Ἀναγέννηση ποῦ προοιωνίζει ἢ συγκροτῆται τοῦ Ὀμίλου.

Θέατρα στὴν Ἐπαρχία

Τὰ θεατρικὰ συγκροτήματα ποῦ μὲ τὸν τύπο τῶν «ἐλαφρῶν μουσικῶν θιάσων» ἐπεσκέφθη-

σαν τὸν τελευταῖο καιρὸ τὴν ἐπαρχία μας, ἀποτέλεσαν ὀδυνηρὰ στίγματα γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴ μας κίνηση. Ἄν ἐξαιρέσομε τὴν ὀμάδα τῆς «Καλλιτεχνικῆς Ἐταιρείας» ποῦ παρουσίασε ἀληθινὰ ἓνα ἄρτιο σύνολο ἄξιο νὰ διδάξῃ ἀπὸ τὴ Σκηνὴ τὴν Τέχνη, ὅλα τὰ ἄλλα ποικιλώματα μπουλουκία ποῦ ξέπεσαν ἐδῶ κάτω, ἀντιπρὸ σῶψευαν τὸ πνεῦμα τῆς παρακμῆς καὶ προκάλεσαν ἢ τὴν ἀγανάχτηση τοῦ θεατρόφιλου κοινοῦ ἢ τὴν ἐνίσχυση τῆς ὀποτιμημένης αἰσθητικῆς ὀρισμένου μέρους του.

Οἱ σύγχρονες πνευματικὲς ἀξιώσεις τῆς Ἐπαρχίας δὲ μποροῦν ν' ἀνεχθοῦν αὐτὴ τὴν προσβολή. Ἄν ὀρισμένοι ἦθο, ποιοὶ δὲν κατόρθωσαν νὰ συγκροτηθοῦν ἢ ὀρισμένοι ἄνθρωποι βρῆκαν τὸ θέατρο σὰν εὐκολο ὀικονομικὸ καταφύγιο χωρὶς νὰ ἔχουν οὔτε ταλέντο οὔτε ἐσωτερικὴ διάθεση, πρέπει νὰ ξέρουν πῶς τοὺς ἀποκλείεται τὸ δικαίωμα νὰ κακοποιῶν «δημοσίᾳ» τὴν Τέχνη καὶ νὰ καταπνίγουν τὴ μυστικὴ προσπάθεια ποῦ κάνει τὸ κινδὸ γιὰ ν' ἀνωτεροποιῆσῃ τὰ αἰτήματά του. Τὸ θέατρο εἶνε βέβαια κι' αὐτὸ ἐπάγγελμα μὰ ἢ οὐσιαστικὴ του ἀπιστολή τείνει στὴν ἐξύψωση τοῦ ἀτόμου. Ἐκτὸς ἂν οἱ «μουσικοὶ» καὶ «μελοδραματικοὶ» θλασοὶ ποῦ περιοδεύουν καὶ λυμαίνονται τὴν ἐπαρχία μὲ τὴν εὐσχημὴ ἐπαιτεία ἐν ὀνόματι τῆς Τέχνης, νομίζουν πῶς οἱ τόποι μας καὶ οἱ κάτοικοι τῶν τόπων αὐτῶν δὲν ἀξίζουν γι' αὐτὴ τὴν ἐξύψωση ἀλλὰ γιὰ νὰ προσφέρουν τὸν ὀβολὸ τους σὲ ἀντιαισθητικὰ θεάματα ποῦ προβάλλουν χωρὶς κὰν τὴ στοιχειώδη αἴσθηση τῆς καλλιτεχνικῆς ντροπῆς.

Μουσικά κενά

Οι έτησιες εξετάσεις του 'Ωδείου Πύργου που έγιναν επίσημα στις άρχες 'Ιουλίου, έκτός από τη διαπίστωση που έδωσαν για τη συστηματική εργασία του διδακτικού προσωπικού του, του Διευθυντή του ιδρύματος κ Γ. Κανακάρη και της καθηγήτριας του πιάνου δ. Στέλλας Γ. Κανακάρη, έκαμαν αισθητή και μιά έλλειψη: την έλλειψη ενός ακόμα καθηγητή και μιάς καθηγήτριας της Φωνητικής.

Στο 'Ωδείο σήμερα φοιτούν περισσότεροι από δυδόντα μαθητές και μαθήτριες, και προβλέπεται ότι με το τέταρτο πιάνο που πρόκειται ν' αποκτήσει, ο αριθμός αυτός θ' αύξηθει ικανοποιητικά. Το ήδη προσωπικό του, παρ' όλη του την αξιέπαινη φιλοτιμία, είναι δύσκολο ν' ανταποκριθεί στις εκπαιδευτικές ανάγκες αυτού του μαθητικού κόσμου, ενώ παράλληλα όφείλει να ετοιμάζει μουσικές συναυλίες για την τόνωση του μουσικού αισθήματος του κοινού.

Κι' έπειτα, αν ένισχυθει το 'Ωδείο με δυο νέα διδακτικά στελέχη, θα μπορέσει να ήγηθει μιάς μεγαλύτερης προσπάθειας για να περιλάβει στους κόλπους του μιά όρτια Χορωδία από μέλη της παλιάς κι από νέα φωνητικά στοιχεία που μένουν καλλιτεχνικά άκαλλιέργητα.

'Οδείο Κωστή Παλαμά και Διον. Α. Κόκκινου

'Ο «Βωμός» υπενθυμίζει στο Δημοτικό Συμβούλιο Πύργου μιά παλιά αίτηση ενός πνευματικού σωματείου που έδρασε εύδokia στα χρόνια της Κατοχής, για τη μετονομασία ενός δρόμου σε «'Οδός Κωστή Παλαμά».

Κοντά μ' αυτό υποβάλλει στο

ίδιο Συμβούλιο από δω τη σκέψη πως ή πέλη μας πρέπει να τιμήσει με το μικρότερο δείγμα ευγνωμοσύνης και άθανασίας το όνομα του έπιφανούς συμπολίτη ιστορικού συγγραφέα και λογοτέχνη κ. Διον. Α. Κόκκινου, δίνοντάς το σ' έναν άλλο δρόμο της από αυτούς με τα άταίριαστα, και ξένα όνόματα που πρόχειρες έμπνεύσεις καθιέρωσαν.

'Ο Παλομάς είναι ο γιγάντιος έθνικός ποιητής του νεώτερου Έλληνισμού και ο κ. Κόκκινος ο μεγαλύτερος εκπρόσωπος των σύγχρονων 'Ηλειακών Γραμμάτων.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Γιώργου Καραπάνου 'Δώρα της 'Αγάπης Ποιήματα

Με τον κ. Γιώργο Καραπάνο έχει κανείς μπροστά του έναν ολοκληρωμένο σχεδόν ποιητή που μπορεί να μην ακολουθεί τα σύγχρονα ρεύματα, όμως έχει αναγάγει την παράδοση σε πραγματική πίστη. "Υστερα μάλιστα από την «Πηγή» του (1945), ή έσωτερική ένδραση και ή έκφραστική του ώριμότητα εμφανίζονται και τεχνικά άποκρυσταλλωμένες.

Τά «'Δώρα της 'Αγάπης» του είναι διαλεχτοί χυμοί προσωπικών έντυπώσεων άπ' τη ζωή και τον κόσμο που όσο κι' αν μερικές φορές έχουν γνωστά κι' άπλά κίνητρα, έν τούτοις ο παλμός τους είναι έντονος και τρυφερός, δεμένος με μιά θετική έμπειρία και ίσοροπημένο νοητικό συνειρό. 'Η προσωπική άγωνία, προπαντός ή έρωτική, κυρίαρχη παντού κατευθύνει τη διανοητική προσπάθεια σ' όλη της τη φιλοσοφική ένταση και την ανάκύκλωση των έννοιών :

'Απ' άστείρευτη πηγή
σάν κατάρα σάν ευχή.

'Η διατύπωση κάπου—κάπου παρακμάζει με τον κλασικισμό της, αλλά ο ευγενής, ο λεπτός διονυσιασμός που ξεχειλίζει και ή στιχουργική μουσικότητα δίνουν έναν ανανεωμένο τόνο στο περιεχόμενο. 'Ο

ποιητής προχωρεί απ' τη ρομαντική του τροχιά σε βαθύτερα εξετάσματα και πιά συγκροτημένους συγκλονισμούς στη βιολογική του θεώρηση, αντιμετωπίζοντας έτσι θαρραλεώτερα τη μοίρα των γεγονότων και τον άδάμαστο έαυτό του. Ίσως να του λείπει το πάθος του αιτήματος. Έχει όμως τη μακρορύθμη του ικανοποιημένου που ξέρει να κρίνει και να ταξινομήσει τα στοιχεία της χαράς και του πόνου που ανάμεσα στους δύο αυτούς ακραίους πόλους επαναλαμβάνεται το άσιγαστο μυστικό του δράμα.

Υπογραμμίζω άλλη μια φορά την άρχική μου γνώμη: Ο κ. Καραπάνος είν' ένας σχηματισμένος ποιητής, ένας μάστορας του στίχου. Έχει δηλαδή την αισθητική προϋπόθεση ν' αποχτήσει και μια εϊρύτερη άχτινοβολία.

*

Χρήστου Εύελπίδη

Andrés Suarès

Μιά μελέτη και μια μετάφραση

Ο σκοπός της μελέτης αυτής που ο ίδιος ο συγγραφέας όρίζει στον πρόλόγό του, όμολογώντας πως θέλει «να παρουσιάσει τον Andrés

Suarès σε κάποιο μεγαλύτερο έλληνικό κοινό» φαίνεται πως έχει παρασύρει τον κ. Χρ. Εύελπίδη στη γενικότερη άρτίωση του δοκιμίου του αυτού για ν' αποκαλύψει το Γαλλικό ποιητικό του είδωλο. Βαθύτερα ό κ. Εύελπίδης, γνωρίζοντας και τιμώντας τον «Ποιητή της Μοναξιάς», μένει τόσο μαγνητισμένος και έπηρεασμένος απ' την καλλιτεχνική του μαγεία και την καθολικότερη φιλοσοφική του αντίληψη, ώστε ελάχιστα ν' απολυτρώνεται και να μπορεί να τον σπουδάξει και να τον κρίνει με τη διανοητική αντικειμενικότητα που τον διακρίνει.

Δέν ξέρω αν η άπουσία του μελετητή (που πρέπει νανε και συζητητής και κατακριτής) όφειλεται στον τρόπο που χρησιμοποίησε ό κ. Εύελπίδης ή σε μια θεληματική του άφροσύνη στο κείμενο του Suarès που σουνειδητά το φανερώνει και του δίνει τη μεγαλύτερη έκταση του βίβλου για να το κάμει κτήμα του άναγνώστη. Πάντως η συνεχής και άδιάπτωτη παρεμβολή των σκέψεων και γνώμων του Suarès διασπᾶ την κριτική ένότητα της μελέτης και άφαιρεί, έστω κι' επίτηδες απ'

το συγγραφέα της την άσκηση του δικαιώματος του λόγου ή και τον ξπαινο ακόμα που θάδινε σ' αυτή την προσπάθεια το βάρος της ξένης παρατηρητικότητας και άποψης.

Όπου έν τούτοις ό κ. Εύελπίδης ξεφεύγει απέτο χυμό και την άντιαύγεια του Suarès, όπου μένει μόνος να κρίνει το είδωλό του ή και να το παρουσιάσει όπως το βλέπει και το αισθάνεται ό ίδιος, κατορθώνει να δώσει σε άδρες γραμμές το στοχαστή και τον ποιητή—το φιλόσοφο και καλλιτέχνη Suarès σαν οικοδέμο ιδεών για τη ζωή και τον άνθρωπο, σαν πνευματικό όδηγό των λαών κατά των δυνάμεων της τυραννίας. Οί γενικές κατευθύνεις της μελέτης αυτής που άρχίζει με την αυτοπροσωπογραφία του ανθρώπου Suarès και κλείνει με την έομολόγησή του για την πίστη του στην Έλλάδα, σ' αυτό τείνουν: Σε μια πλατιά φωτογραφική εμφάνιση του Γάλλου ποιητή που ό κριτικός του παρουσιαστής ύποβοηθεί παρασκηνιακά και έπεξηγηματικά στή γνώρα του.

Η μετάφραση του έργου του Suarès «Ναοί Έλληνικοί, και οικίες Θεών» έξαιρετική.

*

Μπάμπη Νίντα Η Δωδέκατη Όμιλία Ποιήματα

Τά άφθονα ποιητικά στοιχεία που βρήκα όταν έκρινα σε άλλη στήλη τά διηγήματα «Έπαρχιώτικα δειλιανά» του κ. Μπάμπη Νίντα, ύπάρχουν στη «Δωδέκατη Όμιλία» του πιά πλούσια, πιά γνήσια και πιά συγχρονισμένα. Αν μάλιστα άποφαινόμενυ άπολογητικά για όλη την ως τώρα λογοτεχνική προσφορά του κ. Νίντα, θάλεγα πως η ποιητική αυτή συλλογή του άποτελεί ένα σταθμό.

Ένα όρμητικό λυρικό ρεύμα είνε η «Δωδέκατη Όμιλία». Η έσωτερική έφεση που την κινεί, έσχώνεται σ' έναν άποκαλυπτικό τόνο που μπορεί ναχει τον τύπο της ανθρώπινης πάλης ρυθμισμένο με φιλοσοφική νταση, ωστόσο όμως τις περσότερες φορές ύποχωρεί σε κάποιο ρομαντικό παιχνιδίσμα:

Νά μαραιώνονται και τά πέφτουν
τά φύλλα
νά έρχονται τά σύγνεφα και τά
πουλιά να φεύγουν.
(«Γάπρερχόμενος»)

Παντού βέβαια ό ποιητής είνε ό

«Απόλογος» τοῦ πρώτου ποιήμα-
τος. Τραγικός ἄνθρωπος τοῦ καιροῦ
μας παιδεύεται ἀπὸ τὸ αἴτημα τῆς
φυγῆς ποῦ τὸ ταυτίζει μετὰ τὴν χιμα-
ρική ἀναζήτηση ἢ μετὰ τὸν ἐπιτυμβια-
κὸ γόο. Ἐνα τόσο κοινὸ αἴτημα
προσπαθεῖ νὰ τὸ ἀνανεώσει με-
πλεῖστα συμπλέγματα ἐννοιῶν ποῦ
τὰ συνθέτει καὶ τὰ διαλύει ἢ ἀγω-
νία τῆς χαρᾶς. Ξεκινᾷ πάντα ἀπ’
τὴν ἴδια στεριεμένη πηγὴ :

Τώρα

ἔσπασαν πιά τὰ μαντολίνα

καὶ σκόρπισαν οἱ φίλοι.

(«Νοσταλγός»)

Ἐλάχιστα πεζολογεῖ ἢ κοινοτο-
πεῖ. Εἰσδύει βαθύτερα στὰ θέματά
του ποῦ ἀπὸ τὸν ἄμεσο προσωπικὸ
του κύκλο ἐκτείνονται σ’ ὅλο τὸν
κόσμο τῶν πονεμένων καὶ τῶν τα-
πεινῶν. Ὑπάρχουν φυσικὰ εἰκόνες
λιτές, μὰ διατηροῦν μιὰ μαγευτικὴ
ὑποβολή, σχεδὸν καθαρὸ γνῶρισμα
τοῦ ποιητῆ. Κάπου—κάπου παρο-
σιάζεται ἡ ἐπίδραση τοῦ Καβάφη ἢ
τοῦ Ρίτσου, ἀλλ’ ὁ κ. Νίντας ξε-
φεύγει ἀπὸ τὸν κλοιὸ τους καὶ φανε-
ρώνει τὸ πάθος του μετὰ τὴν ἀτομικὴ
του ἔρμηνεία. Ἡ ὕφή του ἀπόλυτα
δραματικὴ, ἀφήνει πικρόχολα τὴν
τραγικὴ τῆς εἰρωνεία :

Εὐχαρίστηση, πραγματικά, με
γάλη.

Καὶ πᾶει, πᾶει, ἔφυγε ἡ δεκαετία!
(«Ἡ Δεκαετία»)

Μετὰ τὴν «Δωδέκατη Ὀμιλία» τοῦ
ὁ κ. Νίντας δίνει ἀπροκάλυπτα τὸ
μέτρο τῶν δυνάμεών του. Δίνει
ἀκόμα καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸν πόνο
τῆς γενιᾶς μας καὶ τῆς ἐποχῆς
ποῦ ζοῦμε. Ὅλ’ αὐτὰ τὰ ἔχει σὺλ-
λάβει ἡσυχᾶ, ἀπλά καὶ σταθερά.
Καὶ τὰ ἔγει κάμει ἀληθινὴ ποίηση

*

Παν. Δ. Ἡλιάδης

«Ὁ Πυθαγόρας

καὶ τὰ Χρυσᾶ Ἔπη του

Ὀμιλία πρὸς τοὺς νέους

Ὁ ὑπότιτλος τῆς Ἰσβελίδης αὐτῆς
πλακέτις ἀποδηλώνει τὸ σκοπὸ τοῦ
συγγραφέα τῆς: Ὁ κ. Παν. Δ. Ἡλι-
άδης ποῦ εἶνε ἕνας ἐξαίρετος Ἀν-
τεισαγγελεὺς στὸν Πύργο μὰ καὶ ἕ-
νας συγκροτημένος πνευματικὸς ἄν-
θρωπος, τυπώνοντας ἀναθεωρημέ-
νες σ’ ἕνα τεῦχος δυὸ παλιές ὀμι-
λίες του ἀπὸ τὸ ραδιοφωνικὸ μας
σταθμὸ γύρω ἀπὸ τὸν «Πυθαγόρα

καὶ τὰ Χρυσᾶ Ἔπη του», στρέφε-
ται στὴ νεότητα καὶ τῆς ἀπευθύνει
τὸν ἀπλό του λόγο.

Γιὰτὴν ἡ μικρὴ αὐτὴ μελέτη εἶνε
ἕνας ἀπλὸς λόγος. Λόγος βέβαια
ταυτόχρονα μεστός καὶ πλήρης, τό-
σο ἀπὸ τὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα τοῦ
Πυθαγόρα ὅσο καὶ ἀπ’ τὴν ἀνάλυση
καὶ διδασκτικὴ τοποθέτηση, μετὰ στὸ
κοινωνικὸ πλαίσιο τῶν Ἐπῶν του.
Κι’ ἂν μὲν στὸ πρῶτο μέρος τοῦ τεῦ-
χους αὐτοῦ ὁ κ. Ἡλιάδης ἐξαντλεῖ
σχεδὸν ὀλοκληρωτικὰ τὴν πλούσια
βιβλιογραφία ποῦ ἔχει ἀναπτύξει
γύρω ἀπ’ τὴ ζωὴ τοῦ Πυθαγόρα,
καὶ μάλιστα δίνει στὴν «ἐκ νέου»
ἀφήγησή τῆς ἕναν τόνο συνεκτικὸ
καὶ ἐνδιαφέροντα. στὸ δεύτερο μέ-
ρος ἱποκαλύπτει τὴν αισθητικὴ του
διαύγεια καὶ τὴν κριτικὴ του μεθο-
δικότητα μετὰ ρυθμὸ ἀποκρυσταλωμέ-
νου στοχασμοῦ.

Τὰ Ἔπη τοῦ Πυθαγόρα βρίσκουν
στὸν κ. Ἡλιάδη ἕνα μελετητὴ μὲ
ἀκριβῆ καὶ ὀλοκληρωμένη κατανόη-
ση. Ὁ συγγραφέας κάτοχος τοῦ βα-
θύτερου νοήματος καὶ τοῦ σκοποῦ
του, ξεδιπλώνει τὴν ἑσωτερικὴ
τους ἀλήθεια καὶ ὁμορφία καθιστών-
τας ἐντόνη τὴ χρησιμότητα τῶν ἠθι-
κῶν ἀρχῶν ποῦ πηγάζουν ἀπὸ τὸ
καθένα τους. Ἔτσι γίνεται ἕνας
συγχρονισμένος ὁδηγὸς ποῦ φέρνει
στὸ προσκήνιο τὸν κόσμον ἐνὸς κλα-
σικοῦ ὅστε αὐτὸς ὁ κόσμος νὰ γί-
νει, ἂν ὄχι τόσο σπουδασμένο, τοῦ-
λάχιστον εὐκόλο κτῆμα τῆς γενιᾶς
μας ποῦ ὑποφέρει ἀπὸ ἔλλειψη σω-
στοῦ καὶ ἐνάρητου φωτισμοῦ στὴν
κοινωνικὴ τῆς ὁδοιορίας.

ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ὁ κορυφαῖος δραματικὸς καλλι-
τέχνης Αἰμ. Βεᾶκης ἀποσύρεται ὀ-
ριστικὰ ἀπὸ τὸ θέατρο. Ἡ τελευ-
ταία του ἐμφάνιση ἔγινε στὴ «Βρε-
τάνια» μετὰ τὸ «Χαμένο Παράδεισο»,
ὅπου συμπρωταγωνίστησε μετὰ τὸν κ.
Γ. Παπᾶ.

* Ἀναχωρεῖ στὶς Ἡνωμένες Πολι-
τεῖες ὁ ζωγράφος κ. Γ. Γουναρό-
πουλος ὅπου θὰ κάμει ἔκθεση ἔρ-
γων του. Ἐπίσης ἀναχωρεῖ γιὰ τὴν
Ἀμερικὴ ὁ γνωστός ἠθοποιὸς κ. Λ.
Κωνσταντάρης γιὰ νὰ μελετήσῃ τὸ
σύγχρονο κινηματογράφου.

* Ἡ εἰδικὴ ἔκθεση Ἑλληνικῆς Τέ-
χνης ποῦ ἔληξε μετὰ ἰσχυρὸ ἀπολογοῖ-
σμό στὴ Στοκχόλμη, θὰ συνεχισθεῖ

στην Κοπεγχάγη.

* Ξεουσιοδοτημένοι εκπρόσωποι της «Εταιρείας Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν» καὶ τοῦ «Συνδέσμου Λογοτεχνῶν» συνεχίζουν τις διαπραγματεύσεις τους γιὰ τὴν ἔνωση τῶν δύο σωματείων.

* Ἡ Γενικὴ Συνέλευση τῆς Ἡλικῆς Βιβλιοθήκης ὑπέβαλε στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ἀπόφαση τῶν μελῶν τῆς ποὺ ἐγκρίνει τὴν κρατικοποίηση τοῦ ἰδρύματος.

* Στις 1 καὶ 2 Ἰουλίου ἔγιναν οἱ ἐτήσιες ἐξετάσεις τοῦ Ὁδείου Πύργου μπροστὰ σὲ καλλιτεχνικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Κεντρικοῦ ἀπὸ τὴν κυρία Κοτσιρίδη καὶ τὸν κ. Ἀντίοχο Εὐαγγελῆτο. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀπένευσε πτυχίο ἐπάρχιακοῦ Ὁδείου στὴ δ. Ἀρίκη Λουκίδου (βιολί), προήγαγε στὴν Ἀνωτέρα τὴ δ. Ἡλέκτρα Ψυχάλινου (βιολί) καὶ ξεχώρισε γιὰ τὴν ἐπίδοσή τους τὶς δ. Γ. Χριστακοπούλου, Κ. Μπαμπίλη (βιολί), Οὐραν. Σταθακοπούλου (πιάνο) καὶ Γ. Πατρινοῦ (φωνητικὴ).

* Σὲ συνέντευξη ποὺ ἔδωσε ὁ κ. Εὐαγγελῆτος στὴν «Αὐγὴ», ἐξέφρασε τὴν ἱκανοποίησή του γιὰ τὴν ἀποδοτικὴ ἐργασία τοῦ Ὁδείου καὶ ἐτόνισε τὶς ἀνάγκες τοῦ ἰδρύματος.

* Ὁ κ. Θαν. Ἐξαρχόπουλος ἐπέτυχε στὶς ἐφετεινὲς ἐξετάσεις τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν καὶ εἰσήχθη στὰ Ἔργαστήρια Χαρακτικῆς.

* Στὴν αἴθουσα τῆς Φιλαρμονικῆς συνεχίζεται ἡ ἐκπαίδευση τῶν νέων μαθητῶν πνευστῶν ὀργάνων μὲ τὴν ἐποπτεία τοῦ κ. Ἀ. Βίτσου.

* Τὸ Δ. Σ. τῆς Ἡλικῆς Βιβλιοθήκης θ' ἀναρτήσῃ στὶς αἴθουσές τῆς τὴν εἰκόνα τοῦ ἰδρυτῆ τῆς κ. Κων. Χριστοπούλου καὶ τὴν ἀναμνηστικὴ φωτογραφία τοῦ κ. Διον. Κόκκινου ἀπὸ τὴν ἀπονομὴ τοῦ Ἀριστείου Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν στὴν Ἀκαδημία.

* Στὸ νέο Ἀθηναϊκὸ περιοδικὸ «Φοίνικας» (τ. 1) δημοσιεύεται ἡ σύνθεσις «Ἀγῶρι» τοῦ κ. Δανιὴλ Παναγοπούλου, Πυργίου σπουδαστῆ τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Γιῶργου Καραπάνου: «Δῶρα τῆς ἀγάπης», ποιήματα.

Χρ. Εὐελπίδη: «Ἡ μυθιοτορηματικὴ Λογοτεχνία», μελέτη.

Χρ. Εὐελπίδη: «Audrès Suarès», μιὰ μελέτη καὶ μιὰ μετὰφραση.

Κώστα Μόντη: «Minima» ποιήματα.

Παν. Δ. Ἡλιάδη: «Ὁ Πυθαγόρας καὶ τὰ Χρυσᾶ Ἔπη του» ὁμιλία πρὸς τοὺς νέους.

Μπάμπη Νίντα: «Ἡ Δωδέκατη ὁμιλία», ποιήματα.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Α. Μπ. Μπουχιώτη: Ἄρκετὰ χρήσιμο, περιμένουμε καὶ τὸ δεύτερο.

**ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ-ΑΘΗΝΑ (ΦΟΥΖΒΕΛΤ34)**

Ύπηρεσίες Τύπου, Γραμμάτων, Ύπιστημῶν
καὶ Καλλιτεχνίας.

Προμηθεύει στὸν Τύπο γενικὰ καὶ εἶδους
συνεργασία τῶν γνωστοτέρων εἰδικῶν.

Ἀναλαμβάνει τὴν ἐκτέλεση καὶ πνευματικῆς
παραγγελίας

Φροντίζει γιὰ τὴ διαφήμιση καὶ Περιοδικῶ
καὶ καὶ ἑργῶ Τέχνης

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΓΑΝΟΣ

Ε Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Η Σ Ε

ΝΕΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΤΑΚΗΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ

ΠΑΤΡΑ

Σελίδες 80

Ἔκδ. κοινὴ Δρχ. 4.000

Ἔκδ. πολυτελῆς » 7.000